

Овај пројекат финансира Европска унија у сарадњи са:

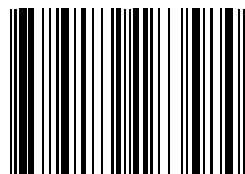

Министарство просвете

Европски дневник (The Europa Diary), који се већ годинама користи као наставно средство у школама у ЕУ, други пут се штампа на српском језику под називом Европски дневник: Мудар избор. Он покрива широк опсег тема, као што су: Европска унија (ЕУ), Србија и ЕУ, заштита потрошача, екологија, заштита на Интернету, насиље и спречавање насиља, спорт, култура, путовања, студирање, тражење посла, људска права итд.

ISBN 978-92-79-18358-4

9 789279 183584

Није на продају.

JN-31-10-904-SR-C

PC

Мудар избор - Европски дневник 2010/2011

Мудар избор

Европски дневник 2010/2011

Издавач: Делегација Европске уније у Републици Србији
Владимира Поповића 40/V
11070 Београд
Тел 011-3083200
Факс 011-3083201
Мејл delegation-serbia@ec.europa.eu
Веб www.europa.rs

Насловна страна: Лиентје Лефлот из Белгије, победник конкурса за илустрацију Европског дневника 2010-2011

Штампано у Грчкој

© Европска унија, 2010.

Публикацију "Европски дневник: Мудар избор" на српском језику финансирала је Делегација Европске уније у Републици Србији уговором склопљеним са Фондацијом Generation Europe из Брисела и консултантском кућом Bovap Consulting из Београда.

Желимо да се захвалимо Министарству просвете Републике Србије и Канцеларији за европске интеграције Републике Србије који су подржали овај пројекат и учествовали у припреми овог дневника.

Ова публикација има искључиво информативни карактер и не изражава званичне смернице Европске уније ни њене Делегације у Србији за тумачење европских законских норми и политике Уније у доменама који су обрађени у овој публикацији.

Издавач није одговоран за садржај Интернет сајтова наведених у публикацији, изузев званичних сајтова европских институција и органа. Сајтови других организација су наведени у публикацији искључиво као могући примери, а не са жељом да се да потпуни списак или препорука.

Умножавање публикације је дозвољено уз навођење извора, осим у комерцијалне сврхе.

www.europa.rs

www.europadiary.eu

ISBN 978-92-79-18358-4

doi: 10.2770/21852

Пројекат реализује

Европски дневник

Презиме.....

Име

Датум рођења

Адреса

Држава.....

Телефон.....

Мобилни.....

Имејл.....

Назив школе.....

Адреса

Одељење.....

Одељењски старешина.....

У случају нужде молимо вас да обавестите

Телефон.....

Садржај

Уводна реч..... 3

Србија и Европска унија

Европска унија – Увод	4
Магична валута – евро	9
Времеплов ЕУ	11
Стварност: како делује ЕУ	12
Институције ЕУ	14
Србија и ЕУ – ваша будућност.....	18
ИПА – Инструмент за претприступну помоћ.....	25
ЦЕФТА – Споразум о слободној трговини у југоисточној Европи.....	26

Европа и ја

До Брисела преко Европског дневника	27
Шта даље? Наставак образовања!	28
Зашто волонтирати?.....	32
Предузетништво: будите другачији – будите своји!.....	34
Тражење посла... ваш први посао.....	36

Моја права, моји избори

Помоћ за потрошаче од А до... ?	39
Устани... Бори се за своја права	42
Без обавезе	44
Дигитална дилема	45
Будите сајбер паметни	46
Мобилни телефони – не дозволи да благослов постане проклетство.....	50

Моје природно окружење

Бољи живот?	52
Гаси светла!	54
Претња природи.....	56
Храна за живот.....	58
Освежење из ваздуха?	60
Пази – отпад!.....	62
Чуда науке	66

Моје здравље, моја безбедност

Здрав живот	67
Угаси цигарету.....	68
Имамо само једну кожу	69
Да ли је „трип“ прави пут?	70
Да ли ме чујеш сада?	71
Користите заштиту у сексу.....	72
Прави дил	74
Шта је на етикети?	76

Друштво у којем живим

О људским и грађанским правима	77
Особе са инвалидитетом	80
Имам право гласа – користим га	82
Нетолеранција се неће толерисати... ..	84
Стоп насиљу у школама!.....	87
Породица – моје уточиште.....	90
Насиље у вези.....	92
Спорт – позитивна идентификација са идолима	93
Лепота разноликости	96
Миленијумски развојни циљеви	98

Драги ученици,

Српско издање Европског дневника налази се у вашим рукама. Баш као и ви, и других три и по милиона тинејџера у Европи дели исти Дневник.

Овај Дневник пружа свеобухватне информације о Европској унији, које ће вас, надам се, заинтересовати, забавити и бити вам од користи. Желели смо да вам пружимо прилику да упознате, схватите и приближите се вредностима које промовише Европска унија, као и да разумете политику и надлежности Европске уније, и то како се оне директно примењују у борби против климатских промена, контроли безбедности хране, снабдевања енергијом, у развоју „миленијумских“ циљева, и још много тога. Такође ћете сазнати које су предности уласка у ову европску породицу. Листајући Дневник имаћете прилику да читате о разним темама, а кроз белешке или дискусију са вашим професорима, моћи ћете да претражујете и веб сајтове који су у вези с њима.

Наш мото је „Уједињени у разноликости“, јер свако од нас је различит, али сви делимо исте вредности и циљеве. Као млади Европљани, имаћете прилику да се ваш глас чује, да допринесете променама, да будете одговорни не само за своју будућност него и за будућност ваше земље.

Стога, хајде да здруженим снагама започнемо посао!

Венсан Дежер
Амбасадор

Шеф Делегације Европске уније у Србији ■

Европска унија – Увод

Од Егејског мора до Арктичког поларног круга, од „ербаса“ (Airbus) до Акропоља, од ренесансе до релативитета, од Шуберта (Franz Schubert) до Карго оркестра... Ма колико се трудили да опишете Европу, никада нећете успети да обухватите све.

Европа значи још нешто. Политички идеал: Европску унију (ЕУ).

Три заједнице – почетак остваривања велике визије

Замисао је израсла на рушевинама два страховита рата. Стари систем политичког и економског ривалства међу државама допринео је сејању смрти и разарању огромних размера. Нови рат у Европи морао се спречити, било је потребно наћи неко решење, нешто ново – визионарско.

Године 1951. Француска, Западна (СР) Немачка, Италија, Белгија, Луксембург и Холандија потписале су у Паризу уговор којим се оснива **Европска заједница за угљ и челик**. Од влада ових држава преузета је контрола над поменутиим индустријским гранама, а моћ одлучивања пренета на независно, наднационално тело – Високу управу. То је био јединствен историјски догађај.

Шта за тебе представља реч ЕВРОПА?

„Прва асоцијација ми је стари континент. Потом помислим на ЕУ и на нашу земљу која заслужује да буде у ЕУ.“

Милош, 18

„Европа неће бити створена одједном, или према једном једином плану. Биће створена кроз конкретна достигнућа којима се најпре ствара de facto солидарност. За приближавање народа Европе потребно је елиминисати вековну супротстављеност Француске и Немачке. Свака предузета радња мора се првенствено тицати ове две државе.“

Имајући овај циљ у виду, француска влада предлаже да се одмах предузму мере на овом ограниченом али значајном пољу. Предлаже се да производња угља и челика у Француској и Немачкој у целини буде стављена под заједничку Високу управу, у оквиру организације која је отворена за учешће других земаља Европе“.

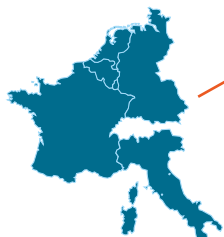
– Шуманова (Robert Schuman) декларација, 9. мај 1950. године.

Године 1957. истих шест држава потписале су Уговоре из Рима, којима се оснивају Европска економска заједница (ЕЕЗ), као основа за даље повезивање међу народима Европе и стварање данашње ЕУ и Европска заједница за атомску енергију – Евرواتом (Euroatom).

Од 6 земаља чланица, преко 27, до... ?

Циљ повезивања земаља у Европи није био стварање ексклузивног клуба, затвореног за нове чланове. Током година, ЕЕЗ је нарасла од мале групе од шест западноевропских држава до данашње Европске уније од двадесет и седам чланица и наставља преговоре са новим државама које су изразиле жељу да јој приступе, укључујући и Србију.

1957.

Организација коју данас знамо као Европску унију (ЕУ) у почетку је имала шест чланица: Белгију, Француску, Савезну Републику Немачку, Италију, Луксембург и Холандију.

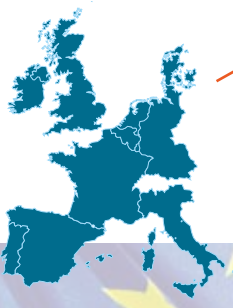
1973.

Нове чланице постају: Велика Британија, Ирска и Данска.

1981.

Друго проширење: Грчка.

1986.

Треће проширење: Шпанија и Португалија.

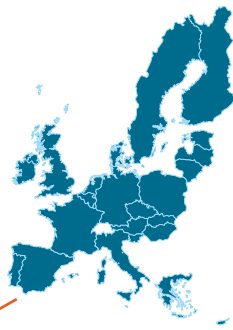
1990.

Након уједињења Немачке, бивша Немачка Демократска Република је ушла у састав ЕУ.

1995.

Четврто
проширење:
Аустрија,
Шведска и
Финска.

2004.

У ЕУ су ушле заједно: Естонија, Летонија,
Литванија, Кипар, Мађарска, Малта, Пољска,
Словачка, Словенија и Чешка.

2007.

Нове чланице: Румунија
и Бугарска.

Земље кандидати

2005. Хрватска, Турска
и Бивша Југословенска
Република Македонија добијају
статус кандидата,
2009. Исланд

Земље потенцијални кандидати

2006–2008. Албанија, Србија
и Босна и Херцеговина и Црна
Гора постају потенцијални
кандидати.

*Да ли се балканске земље заиста разликују од
садашњих чланица ЕУ и колико?*

„Мало је технологија заостала код нас.“

Филип, 18

Заједница или партнерство?

Замислите да са групом пријатеља делите неку кућу. Сматрате да је добро да ствари обављате заједно (кување, журке, одлазак на одмор...), али сте установили правило да се ништа не предузима без пристанка свих укућана. Након неког времена схватите да, мада су ствари које радите заједно успешне, не чините баш много тога, јер је тешко постићи сагласност свих. Има још много ствари које би се могле обавити. Убрзо закључујете да би вам, дугорочно гледано, било боље да неке ствари ипак урадите, иако се са њима слаже само већина.

Прича о ЕУ је умногоме прича о томе како је растући број држава чланица решио да уради више уз избегавање ограничења строге једногласности. То је резултат низа споразума које су потписале државе чланице и пратећих промена у структури ЕУ. Овим споразумима се јасно одређује шта европске институције смеју и треба да раде. Мада људи често мисле да је ЕУ налик парном ваљку који врши притисак на све народе да раде оно што не желе, она не може учинити ништа без пристанка већине својих чланица.

СИМБОЛИ ЕУ: химна, застава и Дан Европе.

Европска химна је Ода радости. Диригент Херберт фон Карајан (Herbert von Karajan) адаптирао је Бетовенову (Ludwig van Beethoven) Девету симфонију на захтев Савета Европе. Ода радости проглашена је свечаном песмом 1972. године, а химном ЕУ 1986.

Застава ЕУ усвојена је 1986. Позадина заставе плаве боје симболизује небо на чијој се површини налази дванаест златних звездица, које представљају јединство народа Европе, њихово савршенство и заједништво, а не број држава.

Дан Европе – 9. мај, установљен је као дан сећања на Шуманову декларацију из 1950, којом је започет процес европских интеграција.

А у будућности?

ЕУ данас на много начина утиче на побољшање живота својих грађана, који често то узимају здраво за готово – могућност да слободно и јефтино путују, школују се, живе или раде у ЕУ, користе јефтине летове и мобилну телефонију, уживају у великом избору роба по конкурентним ценама, заштиту као потрошачи и још много тога.

Међутим, ЕУ се још увек развија, расте и прилагођава променама и изазовима унутар ње, као и изазовима на светском нивоу. Управо је Лисабонски уговор, који је ступио на снагу 1. децембра 2009. године, пример таквог развоја.

Без сумње, ЕУ је творевина коју грађани, привредни субјекти и медији морају критички посматрати и преиспитивати (директно или преко националних, регионалних и локалних институција или удружења).

На који начин ће ЕУ функционисати у будућности зависи управо од грађана. Будућност је увек отворена. Развој ЕУ није унапред одређен и управо ће на тој отворености и разноликости народи у Европи изградити своју будућност. ■

Магична валута – евро

Новчанице и кованице „заједничке валуте“ – евра – нашле су се 1. јануара 2002. у оптицају у дванаест држава Европске уније. Од тада су још четири државе почеле да користе евро, а све чланице ЕУ (изузев Велике Британије и Данске) су обавезне да временом уђу у еврозону.

Шта је евро?

Евро је створен као „наднационална“ валута, а користи се као „обична“ валута у свакодневном животу и пословним трансакцијама у 16 земаља ЕУ: Аустрији, Белгији, Грчкој, Ирској, Италији, Луксембургу, Немачкој, Португалији, Финској, Француској, Холандији, Шпанији, Словенији, Кипру, Малти и Словачкој (од 2009).

Начин увођења евра, предности које доноси

Земље које хоће да уведу евро морају задовољити строге критеријуме и имати јаку, стабилну економију. У еврозони постоје механизми за заштиту и одржавање стабилности евра, као што су контрола јавног дуга, буџетског дефицита, инфлације и камата. Резултати увођења јединствене валуте су:

- » економска стабилност, јер је јединствена зона ЕУ знатно стабилнија од економија појединачних држава;
- » олакшање за потрошаче и грађане када без мењања валуте купују, шаљу новац или путују из једне земље у другу – нема више чекања у банкама, скупих провизија или недоумица код прерачунавања.

Шта мислите о еврџ као валути?

„Евро олакшава људима кад путују, да не морају нон-стоп да размењују новац по мењачницама“.

Николина, 18

Више информација:

http://ec.europa.eu/economy_finance/the_euro/index_en.htm?cs_mid=2946

Времеплов ЕУ

Процес изградње Европске уније започет је након Другог светског рата, са циљем да се осигура безбедност и благостање у Европи. Педесет година касније, процес „изградње“ ЕУ и даље је у току, а сви грађани Европе могу дати свој допринос.

1946.

На зграштима Другог светског рата циљ је да се обезбеди мир међу народима Европе. Како Лига народа, организација створена после Првог светског рата, није успела да обезбеди мир, створене су Уједињене нације.

1950.

Шуманова декларација резултирала је 1951. **Париским уговором**, којим се оснива **Европска заједница за угљ и челик**. Она обухвата Белгију, Италију, Луксембург, Савезну Републику Немачку, Француску и Холандију, које као равноправне чланице сарађују унутар заједничких институција.

1957.

Истих шест земаља потписују **Римске уговоре**, којима су основане **Европска економска заједница (ЕЕЗ)** и **Европска заједница за атомску енергију (ЕВРОАТОМ)**. Започето је формирање тзв. заједничког тржишта, а државе чланице преузеле су обавезу да у року од 12 година уклоне све трговачке баријере. Процес је завршен две године раније.

1979.

Одржани су први **непосредни избори за Европски парламент**. Створен је и **Европски монетарни систем (ЕМС)**, како би помогао стабилизацији курсева националних валута.

1967.

Уједињене су три европске заједнице и од тада постоји једна Комисија и једно Веће министара, као и Европски парламент.

1968.

Створена је **Царинска унија**: укинуте су све царине у међусобној размени чланица ЕЕЗ и створена јединствена тарифа према производима из трећих земаља.

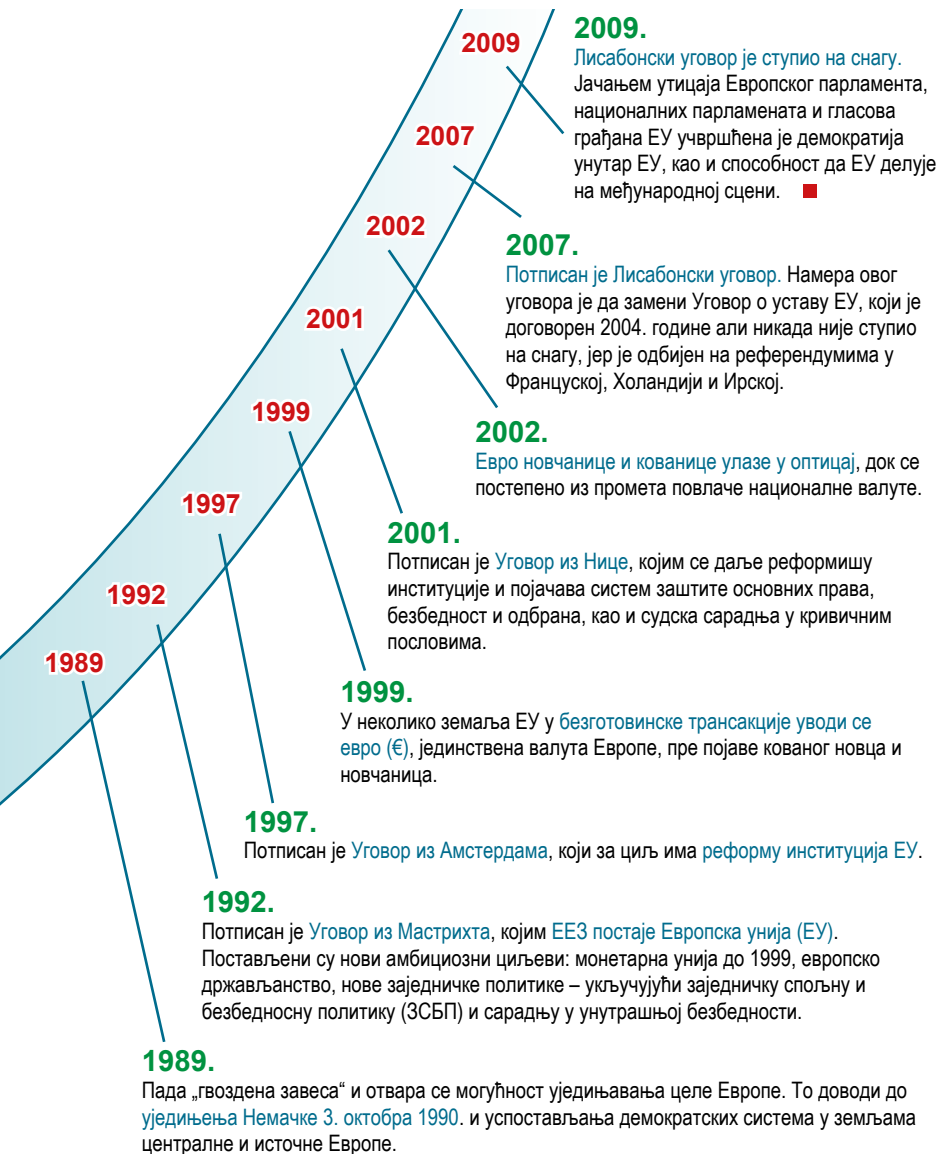
1968

1979

1986

1986.

Усваја се **Јединствени европски акт**, који утврђује временски план за довршавање јединственог европског тржишта до 1. јануара 1993.

Виде информација:
http://europa.eu/abc/history/index_en.htm
www.seio.gov.rs/code/navigate.asap?ld=2

Стварност: како делује ЕУ

Судећи по информацијама из медија, Европска унија се бави различитим стварима: пољопривредом, природним окружењем, заштитом потрошача, стандардима у здравству, истраживањем и развојем, спајањем компанија, имиграционом политиком... Да ли је то превише?

Европска заједница створена је како би државе чланице постале једно велико тржиште – налик тржишту Сједињених Америчких Држава – где људи и предузећа могу да се селе и послују као да су у једној земљи. Овакав циљ је назван јединствено тржиште и још увек представља суштински део активности Европске уније.

1. „Четири слободе“ омогућавају функционисање јединственог тржишта

Темеље јединственог тржишта често називају „**четири слободе**“ - слободно кретање **људи, робе, услуга и капитала**.

Али, шта оне значе у пракси за свакога у ЕУ?

- » **За појединце:** право да живе, раде, студирају или се пензионишу у некој другој земљи ЕУ.
- » **За потрошаче:** већа конкуренција води нижим ценама, док већи избор приликом куповине води вишем нивоу заштите.
- » **За предузећа:** да послују преко граница знатно лакше и јефтиније.

Више информација: http://ec.europa.eu/internal_market/top_layer/index_1_en.htm

2. Усклађивање (хармонизација) прописа

Прописима се уређује функционисање тржишта: порези, стандарди, декларације производа, безбедност итд. **На јединственом тржишту један скуп прописа односи се на све играче.** Примена ових прописа је од значаја јер има битан финансијски ефекат и утицај на привреду, што се позитивно одражава и на становништво.

Шта по вашем мишљењу чини ЕУ јединственом организацијом у свету?

„Јединство различитости уз очување националног идентитета.“

Жељко, 18

Предузећа из Србије која наступају на тржишту ЕУ (и она која то тек намеравају) морају се придржавати свих стандарда ЕУ. Када Србија постане чланица ЕУ, закони и прописи ЕУ примењиваће се и у Србији, чиме ће се осигурати конкуренција и потпунија заштита потрошача.

Европска унија одређује минималне **стандарде квалитета и безбедности** којих се сви произвођачи морају придржавати да би могли да изнесу своје производе на тржиште ЕУ. Тиме се обезбеђује либерализација у пословању и слободна конкуренција, уз заштиту потрошача.

3. И за крај:

Идеја да јака Европа треба да делује јединствено на светској сцени охрабрила је земље чланице да заједно и тешње раде како би постигле усклађен приступ спољној политици. Напредак је током година био спор, али сигуран. Паралелно са својом растућом економском моћи, ЕУ је створила сопствену спољну и безбедносну политику током 90-их. То је ЕУ омогућило да иступа и делује уједињено на светској сцени. Постизање консензуса око других питања у вези са спољном политиком, а који одговара свакој од 27 држава чланица, и даље је изазов. Ово је још један од разлога за стварање Европске службе спољних послова.

Коначно, постоје неке изузетно осетљиве области – попут спољне политике – где државе чланице не желе мешање ЕУ и заједничких институција, али користе ЕУ као платформу за евентуално проналажење заједничког става. ■

Спољна политика ЕУ

Након ступања на снагу Лисабонског уговора децембра 2009, почела је са радом нова институција – Европска служба спољних послова (European External Action Service – EEAS). Европски савет је именовao Кетрин Ештон за Високог представника Европске уније за спољну политику и безбедност. Она предводи ову службу која је задужена за конзистентну и усклађену спољну политику и безбедност ЕУ.

Више информација: <http://eeas.europa.eu>

Више информација:

Званичан сајт ЕУ: <http://europa.eu>

Европске институције: http://europa.eu/institutions/index_en.htm

Канцеларија за европске интерације: www.seio.gov.rs/code/navigate.asp?id=2

Институције ЕУ

Европска унија је породица демократских европских земаља, које су се обавезале на сарадњу ради мира и благостања. Она није држава чији је циљ да замени постојеће државе, нити је пак само организација за међународну сарадњу. ЕУ је јединствен ентитет. Државе чланице ЕУ основале су заједничке институције, на које су пренеле део својих надлежности, како би се одлуке о одређеним питањима од заједничког интереса доносиле на демократски начин, на нивоу целе ЕУ.

Шта је Европска унија?

ЕУ обухвата 27 земаља са 501 милионом становника, а бави се широким спектром питања од непосредног значаја за свакодневни живот својих грађана.

У Европи постоје различите традиције и језици, али и многе заједничке вредности, попут демократије, слободе и социјалне правде. ЕУ штити ове вредности и подстиче сарадњу и заједништво, како међу удруженим народима, тако и са суседима, а при томе чува различитости и стара се о томе да се процес доношења одлука што је могуће више приближи грађанима.

Више о ЕУ институцијама:

http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/index_en.htm

Како Европа функционише?

Европски парламент: глас народа

Европски парламент (ЕП) представља глас народа. Његов задатак је да учествује у усвајању предлога Европске комисије, тако што предлаже амандмане и води преговоре са Саветом ЕУ о томе шта треба да садрже коначни текстови прописа ЕУ.

Сваких пет година гласачи земаља чланица директно бирају представнике који их заступају у ЕП. Заседања су у Стразбуру, у Француској, а ређе и у Бриселу. Од

2004. године ЕП има 736 посланика, што га чини највећим мултинационалним телом ове врсте.

Јержи Бузек
(Jerzy Buzek)
 Председник Европског
 парламента
 Рођен 3. јула 1940. у
 Пољској

Унутар ЕП, европарламентарци формирају транснационалне групе које одражавају њихова политичка убеђења. Чланови ЕП углавном снажно подржавају функционисање ЕУ („еврооптимисти“), мањина посланика мисли да је данас превише власти у њеним рукама, док један број њих доводи у питање будућност ЕУ („евроскептици“).

www.europarl.europa.eu

Савет Европске уније: глас држава чланица

У Савету се чује глас влада држава чланица. Савет (претходно се звао Савет министара), са седиштем у Бриселу, може да измени и допуни, усвоји или одбије предлоге нових закона. У зависности од теме која је на дневном реду, сваку државу представља министар одговоран за дату област – за спољне послове, финансије, социјалну политику, саобраћај, пољопривреду итд.

Када се расправља о осетљивим темама, нпр. о спољној политици, Савет је обавезан да донесе једногласну одлуку, што није увек лак задатак. Обично је за усвајање одлуке довољна већина гласова. Веће државе чланице, попут Немачке, имају већи број гласова, а самим тим и већу моћ одлучивања од малих земаља, попут Малте. Међутим, мање државе имају додатне гласове, како њихови ставови не би увек били надјачани. Овај систем је познат као гласање квалификованом већином.

Свака држава чланица председава Саветом у трајању од шест месеци по систему ротације. **Шпанија је председавала у првој половини 2010, а наследила је Белгија у другој половини 2010, следе Мађарска и Пољска у 2011. години.**

www.consilium.europa.eu

Европски савет: Подстицај за развој ЕУ

Ступањем на снагу Лисабонског уговора 1. децембра 2009. године Европски савет је постао званична институција ЕУ. Европски савет је надлежан за основне политичке смернице и приоритете Европске уније. Европски савет чине председници држава или влада земаља чланица, председник савета и председник Европске комисије. Најмање четири пута годишње, сви водећи политички лидери земаља чланица ЕУ састају се у Бриселу како би разматрали најважнија питања данашњице и усмерили развој ЕУ. Европским саветом од 1. децембра 2009. године председава председник Херман Ван Ромпуј чији је мандат две и по године.

Херман ван Ромпуј
(Herman Van Rompuy)
Председник Европског савета
Рођен 31. октобра 1947. у Белгији

www.european-council.europa.eu

Европска комисија: унапређивање заједничких интереса

Европска комисија (ЕК), са седиштем у Бриселу, извршни је орган ЕУ. Од ње потичу сви усвојени закони, а она контролише и како се државе чланице придржавају прописа усвојених на заједничком нивоу. Ако се прописи прекрше, Комисија има право да поднесе тужбу против конкретне државе Европском суду правде, где јој се, уколико буде проглашена кривом, могу изрећи високе новчане казне.

Председник Комисије Жозе Мануел Барозо (José Manuel Barroso), из Португалије, предводи тим од 26 комесара (по један из сваке од осталих држава чланица). Комесари су обавезни да делују у интересу целе ЕУ, а не само своје матичне земље.

Жозе Мануел Барозо
(José Manuel Barroso)
Председник Европске
комисије
Рођен 23. марта 1956. у
Португалији

У Европској комисији запослено је око 25.000 људи. Већина њих ради у Бриселу и представништвима, делегацијама ЕУ, широм света.

http://ec.europa.eu/index_en.htm

Европски суд правде: владавина права

Добро је познато да закони могу бити тумачени на више начина. Европски суд правде има мандат да осигура исправно и и једнообразно тумачење закона унутар Европске уније. Суд се налази у Луксембургу, а именовани су по један судија из сваке земље чланице.

Одлуке овог суда су веома важне јер су коначне, тачније, њене одлуке не може оспорити ниједан национални суд земље чланице!

У главне институције ЕУ такође спадају:

- » Европски суд ревизора – <http://eca.europa.eu>
- » Европска централна банка – www.ecb.int
- » Европски омбудсман – www.ombudsman.europa.eu
- » Европски супервизор за заштиту података – www.edps.europa.eu ■

Србија и ЕУ – ваша будућност

Историјска раскрсница – Србија и ЕУ

Европска унија (ЕУ), како је данас њено име или Европска заједница (ЕЗ), како се раније звала, присутна је на Балкану више од 40 година. Још 1967. године по први пут су успостављени званични односи тадашње Социјалистичке Федеративне Републике Југославије са ЕЗ, закључивањем Декларације о односима, првим актом који је ЕЗ потписала до тада са неком земљом социјалистичког уређења. Следећи важан корак направљен је априла 1980, када је у Београду потписан Споразум о сарадњи између СФРЈ и ЕЗ, којим су тадашњој Југославији 12 држава чланица омогућиле да буде повлашћена у трговини са ЕЗ, односно да њени производи имају лакши приступ великом тржишту европске дванаесторице. Међунационални, а потом и ратни сукоби утицали су на то да финансијска помоћ Европе Југославији престане, а ЕЗ се исте године прикључује Уједињеним нацијама и уводи санкције које су се односиле само на Србију и Црну Гору.

До када су трајале трговинске санкције?

Европска унија усвојила је крајем 1995. године уредбу о суспензији санкција према Савезној Републици Југославији (СРЈ), а државе чланице ЕУ су у априлу 1996. године признале СРЈ као нову државу, која добија и приступ програму ОБНОВА. Из тог фонда ЕУ је помагала обнову земаља са простора претходне Југославије. Санкције су потпуно укинуте 9. децембра 1996. године.

Наредне, 1997. и 1998, обележене су распламсавањем сукоба на Косову и Метохији, што је довело и до нових санкција ЕУ. Овог пута мере нису биле економске, већ је њима био забрањен улазак особама блиским тадашњем српском режиму на територије држава чланица, а забрањени су и летови српском авио превознику Јату и другим националним авио компанијама.

Најнижни степен односа са ЕУ био је период током и након НАТО бомбардовања СРЈ, када су били прекинути сви званични контакти владе СРЈ и ЕУ и њених држава чланица. Ипак, у то време Унија је креирала нови приступ према целокупном региону западног Балкана - Процес стабилизације и придруживања (ПСП).

Кораци ка ЕУ

Шта је Процес стабилизације и придруживања? Након петооктобарских промена на изборима 2000. године започиње најновија фаза у односима са ЕУ. Тада су се створили услови да се Југославија укључи у тај процес. Практично то значи да тргује са Унијом по повлашћеним односима, да без царина тргује са осталим земљама у региону, као и да користи средства из тадашњег највећег програма помоћи Уније - КАРДС програма, и да започне са припремама за закључивање **Споразума о стабилизацији и придруживању** (ССП).

Колико су важни добри трговински односи са Унијом, можете да закључите из податка да је за само две године, од 2000. до 2002, извоз СРЈ у ЕУ порастао чак за једну трећину, односно за 272 милиона евра.

Учешћем на Самиту у Загребу новембра 2000. године, Србија је постала учесница ПСП кроз који се остварује придруживање и приступање свих држава Западног Балкана Европској унији.

Први корак на том путу представљало је образовање и почетак рада заједничког радно-техничког тела под називом **Консултативна радна група**. Иза овако компликованог имена налази се у основи једно веома једноставно тело – групу су чинили представници ЕУ и Владе СРЈ и Влада Србије и Црне Горе, који су проучили привредни и политички систем наше тадашње земље и направили препоруке према којима треба да се одвијају економске и демократске реформе. Европска комисија (ЕК), која је један од најважнијих органа ЕУ, од 2002, сваке године оцењује докле се у тим реформама одмакло.

Од јула 2003. године, установљава се Унапређени стални дијалог, који замењује ову радну групу. У том дијалогу СЦГ и даље на један бржи и ефикаснији начин објашњавају напредак у реформама представницима ЕУ – упознају их са тиме које су нове законе владе припремиле, које су од тих закона усвојиле скупштине, како се они спроводе и како утичу на живот наших грађана – како би слободно путовали, јефтиније плаћали робу бољег квалитета, имали чистију животну средину, како би им сва права била заштићена и како би се придржавали својих обавеза.

Наредни корак била је израда и објављивање **Студије изводљивости**, у којој је ЕК пружила детаљан преглед до тада спроведених политичких, економских и правних реформи, као и способност њиховог даљег остваривања. На основу овог прегледа, ЕК је 5. априла 2005. године дала позитивну оцену о спремности Србије да започне и води преговоре о ССП, те да преузме обавезе које из њега произлазе.

Преговори о закључењу ССП су званично почели 10. октобра 2005. године, а прва званична рунда преговора одржана је 7. новембра 2005. године.

Након што се Црна Гора определила за независност на референдуму одржаном 2006. године, Србија као држава наследник државне заједнице, наставила је своје односе са ЕУ. Преговори су приведени крају 10. септембра 2007. године, а **Споразум о стабилизацији и придруживању је парафиран 7. новембра 2007. године и потписан 29. априла 2008. године у Луксембургу.**

Скупштина Србије је 9. септембра 2008. године ратификовала ССП, тј. усвојила Закон о потврђивању ССП-а са ЕУ, који дефинише услове за слободан проток робе, кретање радника и капитала и сарадњу у низу области, од усклађивања прописа, до политичког дијалога и финансијске сарадње. ССП је потребно да ратификују и национални парламенти свих држава чланица ЕУ.

Споразумом о стабилизацији и придруживању стварају се претпоставке за даље унапређење политичких, економских и трговинских односа кроз успостављање зоне слободне трговине (истеком прелазног периода од 6 година), подстиче се усклађивање законодавства са правним тековинама ЕУ (нпр. конкуренција, јавне набавке, заштита потрошача итд.) и предвиђа, односно подстиче, сарадња у бројним областима између Србије и ЕУ.

До ступања на снагу ССП-а, трговинске односе између Србије и Е3 регулише **Прелазни споразум** (који је део ССП-а), **који је званично ступио на снагу 1. фебруара 2010. године.** Значај овог споразума је у томе што представља први уговорни (обавезујући) однос између Србије и ЕУ.

Подношење званичног захтева за чланство у ЕУ представља следећи корак на путу ка чланству и прекретницу сваке државе у односима са ЕУ. Србија је захтев за кандидатуру поднела 22. децембра 2009. године премијеру Шведске, државе која је у том тренутку председавала Саветом министара ЕУ.

© Fonet/AP

Након подношења, захтев за пријем у чланство разматра Савет министара ЕУ. Савет је донео позитивну одлуку 25. октобра 2010. године и наложио ЕК да достави Србији тзв. Упитник. Комесар за проширење и суседску политику Штефан Филе 24. новембра 2010. године уручио је Упитник председнику Владе Србије. Упитник је званични инструмент којим ЕУ процењује спремност државе да започне процес приступања, а садржи неколико хиљада питања која покривају целокупно функционисање једне државе.

Кад добије одговоре на ова питања, ЕК стиче потпуну слику о стању у држави, тј. о напретку реформи и о спремности њене администрације да успешно води преговоре и закључи Споразум о приступању Европској унији. Након достављања одговора и њихове анализе, ЕК саставља **мишљење** (тзв. Avis) о спремности да се држави која се пријављује за чланство одобри статус државе кандидата и упућује одговарајући предлог Европском савету.

Када Савет министара добије позитивно мишљење ЕК и сагласност Европског парламента, држава добија званични статус кандидата за чланство у ЕУ. Заказивањем датума почетка преговора почињу припреме за њихово вођење.

Преговори о чланству у ЕУ трају у просеку од три до пет година, што зависи од способности државе да у току преговора усклађује своје законодавство са правним тековинама ЕУ.

Након закључења преговора, потписује се **Споразум о приступању Европској унији**, који морају да ратификују Народна скупштина Републике Србије, парламенти свих држава чланица ЕУ у тренутку уласка и Европски парламент. Држава ступа у чланство ЕУ на дан који је дефинисан у прелазним и завршним одредбама Споразума о приступању ЕУ, под условом да је на време завршен процес ратификације Споразума.

Економске игре – Србија и ЕУ

- » Укупна помоћ Европске комисије Србији која се распоређује преко Делегације Европске уније у Србији из различитих фондова Уније, од 2000. године до 2011, износи 2 милијарде евра.
- » Државе чланице ЕУ – Аустрија, Италија, Луксембург, Немачка, Велика Британија, Француска, Шведска, Шпанија, Грчка, Холандија, Словачка, Финска, Чешка, Бугарска, Данска и Пољска донаирале су Србији од 1999. године до 2011. укупно 762,85 милиона евра помоћи.
- » Извор: www.evropa.gov.rs/Evropa/PublicSite/Search.aspx?type=donation

Предузећа из ЕУ која највише улажу у привреду Србије су из – Аустрије, Немачке, Италије, Грчке, Словеније, Мађарске, Холандије... и то у области трговине, енергетике, туризма, банкарства...

Извор:

www.pks.rs/PrivrednakomoraSrbije/Evropskeintegracije/tabid/2761/language/sr-Latn-CS/Default.aspx

Из зајма Европске инвестиционе банке од 25 милиона евра у Србији се гради девет нових школа, а две се реновирају. Све ове школе ће добити и комплетну опрему – за учионице, лабораторије и за физкултурне сале.

Европска унија поклонила је у 2003. години 1,8 милиона евра за поправке на зградама средњих стручних школа, за чак 48 њих из целе Србије је обезбедила је и око 9 милиона евра за набавку рачунарске опреме за 153 средње стручне школе.

Западни Балкан и ЕУ

Хрватска, Турска, Македонија и Исланд су државе кандидати за чланство у ЕУ.

Преговори о чланству са Хрватском и Турском су започели у октобру 2005. године, а са Македонијом, која је добила статус кандидата исте године, преговори још нису отпочели. Исланд је поднео захтев за чланство у ЕУ 16. јула 2009, а преговоре отпочео 27. јула 2010. године.

Све остале земље западног Балкана су потенцијалне државе кандидати: Албанија, Босна и Херцеговина, Црна Гора и Србија, а међу потенцијалним кандидатима је и Косово према Резолуцији Савета безбедности 1244. Земље ће Напредовати на овом путу у зависности од тога како испуњавају услове предвиђене критеријумима из Копенхагена.

Да ли се балканске земље заиста разликују од чланица ЕУ и колико?

„По менталитету свакако и то је изузетно приметна разлика.“

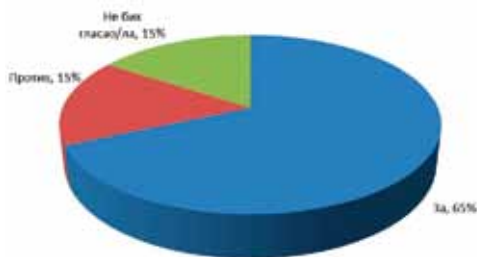
Жељко, 18

Резултати истраживања јавног мњења Канцеларије за европске интеграције из јуна 2010. године:

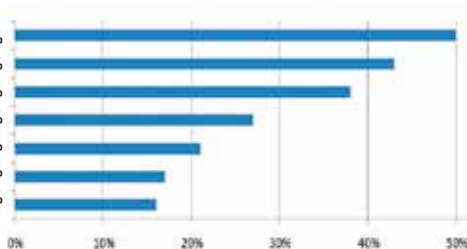
Уколико би сутра био расписан референдум са питањем: „Да ли подржавате учлањење наше земље у Европску унију?“, како бисте Ви гласали?

За 65 %
Против 15 %
Не бих гласао/ла 15 %

Шта за Вас лично представља Европска унија?

Бољу будућност за младе људе 50 %
Веће могућности запошљавања 43 %
Могућност да путујем где год желим унутар ЕУ 38 %
Могућност да се уреди стање у нашој држави 27 %
Ризик да изгубимо сопствени културни идентитет 21 %
Гаранција дуготрајног мира у Европи 17 %
Начин да се заштите права грађана 16 %

Ко је више заинтересован за улазак у Европу - млађе или старије становништво?

Истраживања јавног мњења показују да и иначе високој проевропској оријентацији грађана Србије, највећу подршку даје млађи, образованији и урбанији део становништва. Чак 73 одсто њих, старости од 18 до 29 година, би гласало на референдуму за чланство Србије у ЕУ, кажу подаци из јуна 2010. године. Постоје и регионалне разлике: подршка је најснажнија у Београду, следи Војводина, а затим централна Србија.

Путовање без виза за грађане Србије

Од 19. децембра 2009. године, грађанима Србије више није потребна виза да би путовали у 25 земаља чланица ЕУ, као и у три земље које нису чланице ЕУ, а које су део шенгенског простора (Исланд, Швајцарска, Норвешка). Сви грађани Србије, који имају биометријски пасош, могу да путују у ове земље у краће посете у трајању до 90 дана сваких шест месеци (180 дана), без обзира да ли је реч о пословном путовању, усавршавању или о туристичкој посети. Тај период се рачуна од тренутка када први пут уђете на територију, а у оквиру наведених 180 дана.

Уколико намеравате да због запослења или студирања прекорачите рок од 90 дана боравка, обавезни сте да пре путовања поднесете захтев за дугорочну визу или за дозволу боравка при амбасади или конзулату земље дестинације. Рад или боравак у шенгенским земљама без одговарајуће националне боравишне или радне дозволе је незаконит.

Нова правила не важе за Велику Британију и Ирску, јер оне нису део шенгенског простора.

Да ли сте путовали у земље чланице шенгенског споразума након укидања виза?

„Јесам, летовање је сад уживање, нема чекања у дугим редовима за визу“.

Марко, 18

У Србији су онедавно кренуле са радом у свету веома популарне нискотарифне авиокомпаније, тзв. low cost компаније. Веома чести корисници ових компанија управо су млади. Њихова понуда подразумева јефтине карте, купљене знатно раније, електронским путем, али и додатну наплату за послужење током лета и посебну наплату пртљага. Број оваквих авио компанија је у порасту, јер омогућавају путницима да уз мало боље планирање времена обиђу више дестинације за мање новца. ■

ИПА – Инструмент за претприступну помоћ

ИПА је програм за усмеравање помоћи, нарочито финансијске, земљама Западног Балкана и Турској. Потребе ових земаља су разноврсне и ИПА је осмишљен да задовољи те потребе тако да највише користи имају грађани.

ИПА има 5 компоненти, две су доступне свим земљама корисницима - изградња општег капацитета и прекогранична сарадња, док су остале три доступне земљама кандидатима.

Србија и ЕУ су потписале споразум о ИПА 2008. Њему је претходио програм помоћи КАРДС, који је трајао од 2000. до 2006.

Од 2000. до данас ЕУ је доделила Србији бесповратну помоћ у вредности од 2 милијарде евра. Пројекти су, поред осталог, усмерени на развој државних институција и јавне администрације, борбу против корупције, уједначен регионални развој, заштиту животне средине, унапређење инфраструктуре, искоришћеност енергетских ресурса и подстицање сарадње са Међународним кривичним трибуналом.

Више прочитајте у брошури **ИПА** на следећој веб страници
www.europa.rs/code/navigate.php?id=302 ■

За више информација:

www.europa.rs/code/navigate.php?id=848

www.europa.rs/code/navigate.php?id=902

www.europa.rs/upload/documents/publications/IPA_SRB%20Publikum.pdf

www.europa.rs/upload/documents/documents/IPA_eng.pdf

http://europa.eu/legislation_summaries/agriculture/enlargement/e50020_en.htm

www.europa.rs/upload/documents/publications/Evropska%20unija%20i%20Srbija.pdf

ЦЕФТА – Споразум о слободној трговини у југоисточној Европи

Европа је збир многих локалних и регионалних породица. Договори које праве региони и државе баве се културном разменом, сарадњом у области енергије, транспорта, привреде.

Како би земље у нашем региону биле што спремније за наступ на узајамним, али и трећим, често знатно јачим тржиштима, договориле су се 2006. да направе **Споразум о слободној трговини у југоисточној Европи**. Осим Србије, ту су и Албанија, Босна и Херцеговина, Хрватска, Бивша Југословенска Република Македонија, Молдавија, Црна Гора, Србија и УНМИК/Косово као царинска територија. Споразумом је за све потписнице прописана обавеза да успоставе зону слободне трговине, пуну либерализацију у складу са одредбама Споразума ЦЕФТА и релевантним правилима и процедурама Светске трговинске организације најкасније до 31. децембра 2010. Примена Споразума ЦЕФТА представља основу даљих европских интеграција земаља региона.

Тржиште региона ЦЕФТА значајно је како за све земље потписнице, тако и за привреду Србије. **Србија чак око 30% извоза пласира управо у региону**, док увоз из региона чини 9% укупног увоза. Србија дакле бележи суфицит у трговинској размени са земљама ЦЕФТА, при чему доминирају производи црне и обојене металургије, хемијске индустрије, пољопривреде и прехранбене индустрије, електрична енергија и др. Позитиван трговински биланс Србије у размени са земљама региона је, пре свега, резултат већег извоза пољопривредних производа у ове земље.

Сваке године бира се ротирајуће председавање Цефтом, а Србија председава у 2010. години. Више министарстава и Привредна комора Србије током целе године су били домаћини стручњацима из региона, радећи на што потпунијој примени ЦЕФТА споразума, који је за нашу привреду веома користан. ■

Више информација:
www.pks.rs

До Брисела преко Европског дневника

У оквиру првог пилот пројекта Европског дневника на српском језику у јуну 2009, десет ученика из свих крајева Србије је имало прилику да посети Брисел, главни град Белгије и седиште Европске уније.

Путовање у Брисел било је велико искуство за ученике из Србије, а за многе је то било прво путовање у иностранство. Ученици су посетили значајне институције као што су Европски парламент и Европска комисија, амбасада Републике Србије у Белгији, као и културне и историјске знаменитости Брисела и Брижа.

„Посетили смо и Парламент и друге институције ЕУ и од њених званичника сазнали више о Европској унији, Комисији, процесу интеграција. То је заиста вредно искуство за све нас“, рекао је Жељко Бабајић.

„Имала сам жељу да сликам и лично посетим зграду Европске комисије, Берлемон, ову чувену зграду скоро свакодневно гледам на телевизији. Остварила ми се жеља“, рекла је Сања Дамјановић.

„Посета Атомијуму, јединственом и необичном симболу Брисела, једна ми је од најдражих успомена. Као да си у свемиру“, рекао је Милош Бабић.

„Вожњу бродом и разгледање прелепе 'Венеције севера' – града Брижа – памтићу дуго. Бриж је лепши него у филму“, рекао је Марко Јовановић.

Шта даље? Наставак образовања!

Образовање се наставља: унапређење рада на рачунару, страни језици, нова техничка знања или вештине – сигурно ће отворити нова врата! Немате времена за губљење. Упишите курсеве у школама језика и рачунара и баците се на учење. Ваш посао, ваша будућност зависи од тога.

Болоњски процес?!

Чули сте за изразе „Болоњски процес“, „ЕСП бодови“, „реформе према Болоњи“. Уколико вам није јасно о чему је реч, ево неколико кратких појашњења:

- » Болоњски процес је покренут 1999. године, да би се уклонила разлике између система високог образовања у европским земљама и препреке студентској мобилности и међусобном признавању диплома унутар ЕУ.
 - » Циљ је био да се успостави јединствен систем издавања високошколских диплома, као и јединствен систем бодовања студијске године, тзв. Европски систем преноса бодова (ЕСПБ), који представља временско оптерећење студената за време студија. Утврђен је стандард према коме једна студијска година носи 60 ЕСПБ.
-
- Да ли сте упознати са Болоњском декларацијом?**
„Донекле сам упознат и у суштини је добра ствар јер пружа довољни подстрек и олакшава учење за оне који уче редовно“.
Жељко, 18

Које врсте професија се траже у Европи?

Чланице ЕУ много улажу у истраживања, нове технологије и екологију и настоје да привуку више младих да се баве пословима који захтевају напорније, техничке студије. Са друге стране, ради утицаја и сталног дијалога у ЕУ, јавне и приватне институције, струковна удружења и невладине организације траже стручњаке за лобирање, односе са јавношћу, европско право, међународну политику и сл. Србија или ЕУ, у оба случаја распитајте се и мислите бар десет година унапред!

У Болоњском процесу учествују: свих 27 држава чланица ЕУ, Албанија, Андора, Јерменија, Азербејџан, Босна и Херцеговина, Црна Гора, Хрватска, Грузија, Ватикан, Исланд, Лихтенштајн, Молдавија, Норвешка, Бивша Југословенска Република Македонија, Русија, Србија, Швајцарска, Турска, Украјина и Казахстан.

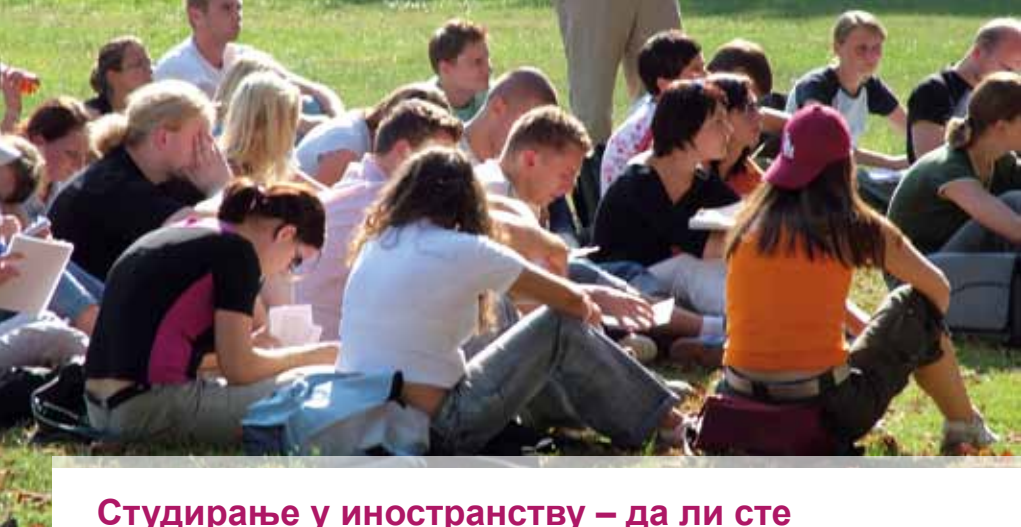
Шта добијате од учешћа Србије у Болоњском процесу?

Акредитација, испуњавање стандарда које утврђују високошколске установе у Србији је обавезна, и то је један од предуслова за размену студената и постдипломаца, као и признавање диплома приликом запошљавања наших дипломаца у другим европским државама. Уколико се одлучите за студирање, пажљиво бирајте свој будући факултет! Списак свих високошколских уснова у Србији и њихових студијских програма којима су до сада одобрене/одбијене акредитације погледајте на сајту Министарства просвете Републике Србије:

www.mp.gov.rs/ustanove/visoke.php#spisak.

Комисија за акредитацију

Комисија за акредитацију проверава квалитет високошколских уснова и вреднује студијске програме: **адекватан простор за одржавање наставе, квалификованост предавача, организација рада, али и квалитет студијског програма.** То подразумева и растеређивање студената на појединим факултетима и струковним школама и правилно бодовање предмета. Погледајте како је систем ЕСПБ примењен у нашем високом образовању: www.mp.gov.rs.

Студирање у иностранству – да ли сте довољно обавештени?

Дилема I – Зар то није доступно само студентима са факултета из ЕУ?

Постоје програми ЕУ који су од 2004. отворени за студенте из Србије: Еразмус мундус (Erasmus Mundus <http://eacea.ec.europa.eu> – нуди стипендије студентима из земаља ван ЕУ за мастер студије на неком од европских универзитета, а Еразмус мундус сарадња „Спољни прозор“ (<http://eacea.ec.europa.eu/extcoop/call/index.htm>) – омогућава размену студената са свих нивоа студија, као и наставника, између земаља учесница у програму у трајању од 1 до 34 месеца.

Од 2002. студентске организације и студентски парламенти могу учествовати у програмирању и имплементацији ТЕМПУС пројеката као и у размени студената у оквиру ТЕМПУС пројеката. За више информација: www.tempus.ac.rs/erasmus-mundus

Од 2009, када је Србија добила статус кандидата за чланство у ЕУ, студенти из Србије имају приступ следећим програмима за образовање ЕУ:

- » Програм доживотног учења (Lifelong Learning Programme) који подстиче размену, сарадњу и мобилност ученика, студената, стажиста и предавача између земаља учесница.
- » Еразмус програм који омогућава студентима из земаља учесница да за време трајања својих основних студија годину дана студирају на одговарајућем универзитету неке друге земље учеснице.

Више информација:

http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/student/index_en.html

http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc80_en.htm

Младост у покрету

Посетите Youth on the Move (Младост у покрету) – интернет страницу посвећену размени студената у Европи
http://europa.eu/youthonthemove/index_en.htm

Дилема II – Немам новца да платим школарину за студије у иностранству!

Зашто се не пријавите за неку од стипендија које сваке године одобравају домаће и стране институције и фондације? Део новца за боравак (стан, храну и остале потребе), можете зарадити радећи послове који су (законски) доступни студентима у земљи боравка – распитајте се!

Стипендије за упис на студије у иностранству:

www.study-in-europe.org

www.mingl.org/karijera/obrazovanje

<http://znanje.infostud.com/stipendije/#STI>

www.studentskivet.com ■

Корисни линкови:

www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/

www.mp.gov.rs – Министарство просвете

www.mos.gov.rs – Министарство омладине и спорта – Фонд за младе таленте

www.bg.ac.rs – Београдски универзитет

www.cer.edu.rs – Центар за образовне политике

Зашто волонтирати?

Зато што вам се пружа могућност да путујете и са мало новца упознате друге земље и нове људе, вредности цивилног друштва (заштиту људских права, ненасилну комуникацију, културну разноликост, солидарност), као и да научите да боље вреднујете деградирани врсте рада (старање о деци са поремећајима у развоју, брига о старијима итд.). Најважније је да стичете значајно радно искуство, свест о сопственим радним способностима и вредностима рада.

2011. година – Европска година волонтерства (European Year of Volunteering 2011)

Више од 100 милиона Европљана волонтира, живи солидарно и тиме мења наше друштво набоље. Према анкети „Еуробарометар“ из 2006, 3 од 10 Европљана изјављује да се бавило волонтерским радом, а близу 80% анкетираних сматра волонтирање важним делом демократског живота у Европи. Године 2011. славићемо десету годишњицу Међународне године волонтера.

Међународна година волонтера је показала да висок степен пажње јавности и допринос волонтера друштву резултира обавезивањем влада и других актера на заједничке акције.

Волонтирање у иностранству

Не учи се само у учионици. Неким стварима једноставно не могу нас научити професори и књиге. Волонтирање у иностранству је један од начина да сазнате више о различитим културама, и о себи, док помажете другима. Европска служба за волонтирање (European Voluntary Service EVS) покрива ваше трошкове и нуди мноштво могућности кроз које сазнајете увек нешто ново, а на вама је да будете потпуно предани и посвећени волонтирању.

EVS је само део програма **Младост у покрету** (Youth in Action - www.ec.europa.eu/youth/youth-in-action-programme/doc82_en.htm). Путем овог програма можете да се прикључите размени младих или иницијативи из неке друге земље, не само из Европе већ из целог света.

„Зашто да не, ако ми време дозвољава. Тако научим нешто ново, упознам нове људе”.

Сања Д, 18

Да ли бисте прихватили да радите као волонтер? Зашто да или зашто не?

„То баш мора много да ме занима да бих пристао да волонтирам”.

Денис, 18

„Не бих баш да радим а да ме не плате”.

Кристина, 18

Забава

Андреа из Кикинде учествовала је у летњем кампу у Ваљевоу на завршавању изградње Истраживачког центра за младе, који је окупио младе из Јапана, Шкотске, Немачке, Јерменије, Француске... Сви су били смештени у истој кући, па је имала прилику да проба најразличитије кухиње света, а јерменска јој се нарочито допала. Било је времена и за шетње по Ваљевоу, купање на језеру Градац, посету Петници, тако да је десет дана у кампу протекло као један. Растанак јој је веома тешко пао, па је чврсто одлучила да настави да посећује волонтерске кампове у земљи и свету.

СТИЦАЊЕ РАДНОГ ИСКУСТВА

„Двонедељни боравак у иностранству, колико обично трају радни кампови, веома је привлачна ствар, али ја сам желео више од тога. Желео сам да видим како то изгледа живети негде другде, бити део друге културе, свакодневно причати другим језиком...” То су речи Јована из Сремске Митровице, младића који је преко Младих истраживача Србије примљен као волонтер у француску невладину организацију Конкордија, у Паризу, где је провео три месеца. Научио је француски језик и стекао важно радно искуство.

Постоје фондације које омогућавају бесплатне посете европским државама за средњошколце и студенте, како би упознали нове вредности, културу и људе. ■

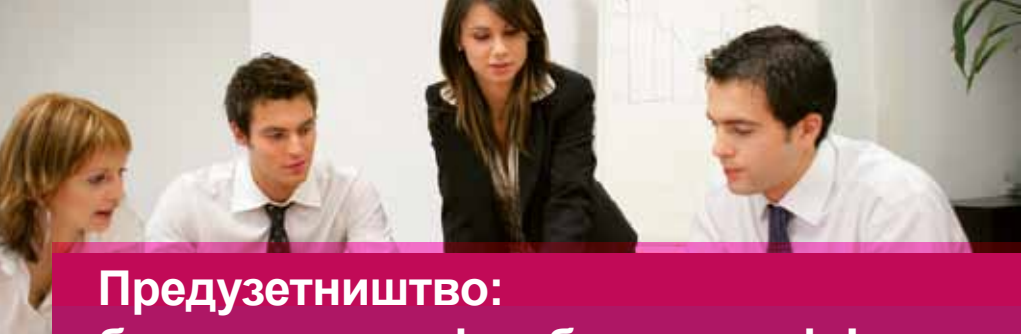
Више информација на:

www.eyv2011.eu

www.ec.europa.eu/youth/youth-in-action-programme/doc82_en.htm

www.seeyn.org

http://europa.eu/youth/volunteering_-_exchanges/work_camps/index_eu_en.html

Предузетништво: будите другачији – будите своји!

Шта означава појам „предузетништво“? Према једној дефиницији, предузетништво значи спровести пословну идеју у дело, да би се достигло материјално и духовно задовољство.

Предузетничко учење

Предмет **Предузетничко учење** изводи се у завршној години школовања као обавезан део програма у 145 (око 50%) средњих стручних школа у Србији. Циљ предмета је да развије пословна и предузетничка знања и вештине међу ученицима, да их оспособи да активно траже посао и препознају пословне могућности у средини у којој живе. Предмет је прилагођен сваком од профила средњошколских установа: пољопривреда, производња и прерада хране, здравство и социјална заштита, машинство и обрада метала, електротехника.

Организација **Достигнућа младих у Србији (ДМУС)**, која је део глобалне мреже Достигнућа младих у свету (Junior Achievement), као факултативне активности реализује програме изградње предузетничког духа међу средњошколцима. У ове програме укључено је око 120 средњих школа из 53 општине у Србији. У 14 општина у граду Београду учествује 47 школа.

Жаба оптимиста и жаба песимиста упадоше у крчаг пун павлаке.
Шта је помислила свака од њих?

Жаба песимиста: „Погибох! Не могу да дишем! Не могу се избавити, удавићу се!“ Тако и би.

Ни **жаба оптимиста** није знала шта да чини, али пошто је била оптимиста, имала је наде, а пошто је имала наде – није све препустила судбини. Почела је да се бацака на све стране, млатарајући ногама што је могла снажније и брже... Павлака се запени, па згруша и убрзо је жаба оптимиста стајала на чврстом комаду путера, дишући с олакшањем.

Наравоученије ове басне јесте: боље покушати нешто, него не чинити ништа. – Андре Мороа (André Maurois)

Чинити нешто више него други око тебе значи – бити предузимљив.

Да ли бисте покренули свој бизнис?

„Ух, треба имати добру идеју, сада сви све раде“.

Филип, 18

„Бих, бити сам свој газда је најбоље“.

Денис, 18

„Нисам сигурна, много улагања а неизвестан приход“.

Сања Д, 18

Нарочито је популаран програм тзв. ученичких компанија (око 100), у оквиру којег ученици у реалном окружењу организују предузетничке пословне активности: праве модне ревије, организују културно-забавне програме, покрећу производњу различитих производа и организују пружање низа пословних услуга.

Ученичка компанија **Junior Vision** средње школе „Свети Ахилије“ из Ариља проглашена је за најбољу ученичку компанију у Србији за школску 2009/2010. годину.

Детаљније на сајту: www.ja-serbia.org

Десет савета за покретање сопственог посла:

1. Дођите на идеју у коју верујете.
2. Стекните радно искуство у области за коју сте заинтересовани.
3. Посаветујте се са стручњацима и онима који су прошли слична искуства.
4. Научите више о финансијама, маркетингу и односима са јавношћу.
5. Развијте добар бизнис план.
6. Сазнајте што више можете о свом тржишту.
7. Будите одлучни и очекујте да ћете се суочити са проблемима.
8. Учите на својим грешкама и увек гледајте један потез унапред да видите шта је следеће што можете предузети.
9. Спремите се на то да вас неко време чека напоран рад и беспарица.
10. Пуном паром напред! ■

Више информација:

www.ja-serbia.org
www.mingl.org/zzzbivanja/index.php/2009/05/28/najbolje-ucenicke-kompanije-osvojile-nagrada.html
www.agrobiznis.net/english/8/youth_and_gender/

Тражење посла... ваш први посао

Неки млади људи већ знају шта желе и могу непогрешиво донети одлуку у вези са својим позивом. Други још нису сасвим уобличио планове, имају у виду неколико могућности, потребно им је више времена да се одлуче. А неки пак још не знају чиме могу или желе да се баве.

Има ли посла?

Познато је да је стопа незапослености у Србији висока (око 26%). Ако по завршетку средњег образовања желите да се запослите, вероватноћа да добијете посао разликоваће се од дипломе до дипломе, као и од места где желите да живите – јер треба ићи тамо где посла има!

Какав посао изабрати?

Први корак: Која занимања одговарају вашој личности?

Запитајте се шта вам је ишло од руке у школи, који предмети су вам били занимљивији од других – одредите своје „зоне талента“, што ће вас мотивисати у тражењу посла који желите. Које су ваше способности? Направите списак онога што знате боље од својих вршњака, у чему сте вештији, и оних особина које други воле код вас. Да ли волите да помажете својим пријатељима? Да ли планирате дугорочно или краткорочно? Да ли сте добри у повезивању људи или у решавању конфликта?

Шта је то што желите? Не смете бити сувише избирљиви, али направите и списак ствари које НЕ волите – како не бисте губили време или доносили погрешне одлуке. Разговарајте са пријатељима о томе шта они мисле о вашим плановима.

Где да тражите посао?

- » **Круг познаника:** Изрека „свако зна неког“ заиста је истинита. Рођаци, пријатељи, професори, људи које срећете можда знају неког ко тражи особу као што сте ви – тако се пронађе чак 80% запослења.
- » **Штампа:** Националне и локалне новине често објављују огласе за послове одређеним данима или у одређеним областима рада.
- » **Центри за развој каријере, саветовалишта за професионалну оријентацију и центри за активно тражење посла.** Потражите их путем Интернета или у телефонском именуку.
- » **Интернет:** Од корисних сајтова за тражење посла издвајамо:
www.nsz.gov.rs, <http://poslovi.infostud.com>,
www.netvodic.com/poslovi.htm.

Биографија (CV) и пропратно писмо

Ово је ваш први контакт са потенцијалним послодавцем. Иако ваша биографија не може садржати много података, с обзиром на то да тражите свој први посао, назначите све своје активности у школи и ван ње које су у вези са послом за који конкуришете: праксу, волонтерски рад, помоћ у локалној заједници, хобије, спортске успехе, детаље који показују ваше способности и квалитете.

Погледајте на Интернету како се прави CV, као и препоруке за пропратна писма, која треба да буду једноставна и кратка – јер служе да назначите зашто сте заинтересовани за посао за који конкуришете.

Формат ЕУ биографије можете наћи на веб страници:

<https://europass.cedefop.europa.eu>

Шта је најважније приликом тражења посла?

„Школа, језици, познавање рада на рачунару, упорност... ”

Марко, 18

Сајмови запошљавања

Први корак који води ка запошлењу може бити и одлазак на неки од Сајмова запошљавања и пракси, које већ неколико година уназад организују студентске организације попут AIESEC, BEST, EESTEC и многе друге. Сајмови запошљавања као што су Career Days, Job Fair, Сајам пракси нуде могућност компанијама да представе своје пословање и отворене позиције, као и да позову студенте да постану део њиховог пословног окружења. На сајмовима се организују и стручна предавања на којима посетиоци могу да чују корисне савете и информације о томе како написати радну биографију, како се припремити за разговор за посао или радити у тиму. Данас се Сајмови запошљавања организују у свим већим градовима Србије и представљају добру смерницу у будућем развоју каријере младих људи.

Разговор за посао

Једног дана добићете писмо или позив на разговор за посао (интервју). За послодавца су две ствари кључне: да ли је кандидат способан да адекватно извршава задатке и да ли може да се уклопи у тим. Потенцијални послодавац ће користити вашу биографију као подсетник током интервјуа, како би открио што више о вашој личности и способностима.

Савети за интервју

- » Останите прибрани и мирни.
- » Прихватите стил особа са којима разговарате.
- » Запамтите имена особа које вас интервјуишу и њихова звања.
- » Брзо прелазите на ствар, али избегавајте да одговарате само са „да“ или „не“.
- » Уколико нисте разумели неко питање, тражите појашњење.
- » У реду је ако направите кратку паузу пре одговора – то значи да размишљате.
- » Говорите разговетно.
- » Немојте улепшавати ствари, нити лагати!
- » Не говорите о себи у негативном контексту, чак и на провокативна питања.
- » Уколико саговорници ћуте, одуприте се искушењу да ви говорите; поставите питања која желите, нарочито ако су у вези са оним о чему сте претходно разговарали.
- » Не распитујте се о плати и погодностима приликом првог контакта. ■

Више информација:
www.careerdays.rs/#/pocetna/
www.aiesec.org/serbia/beogradfon/

Помоћ за потрошаче од А до.... ?

Која права имате у данашњем потрошачком свету? Куповали ви наочаре за сунце или сноуборд, продавац се мора придржавати јасних правила. Било да се рекламира крема или аутомобил – реклама не сме да завашава.

Права потрошача у Србији нису ни из далека тако ефикасно заштићена као права потрошача у земљама ЕУ, али чак и она права која имамо не користимо довољно. Будите генерација обавештених потрошача.

Враћање робе за замену, поправку или повраћај новца

Уколико у року од шест месеци од куповине производа за који се не издаје гарантни лист уочите недостатке, имате право да продавцу уручите рекламацију на производ. Услов за остваривање ових права је да недостатак није настао вашом кривицом и да приликом подношења рекламације приложите рачун о купљеном производу. Зато опрезно са рачунима!

Да ли је заштита потрошача у Србији правна ствар или више ствар здравог разума? „И једно и друго, а више правна“.

Милош, 18

Ако је ваша рекламација основана, продавац је дужан да:

- 1) замени купљени производ за нов, или
- 2) врати новац у износу цене тог производа, или
- 3) отклони недостатке на производу, или
- 4) накнади евентуалну штету узроковану производом са недостатком, или
- 5) да се изјасни о начину накнаде најкасније у року од осам дана од дана подношења рекламације – у супротном, обратите се тржишном инспектору.

Слична правила важе и у случају недостатака у вези са пруженом услугом.

Законске обавезе продавца, односно даваоца услуга

Продавац, односно давалац услуге, дужан је да потрошачу обезбеди:

- 1) производ у тачној мери или количини и да му омогући проверу тачности;
- 2) ону количину производа коју тражи, уколико је тражена количина на располагању;
- 3) производ или услугу прописаног/уговореног квалитета, а ако квалитет није прописан/уговорен, производ или услуга морају бити уобичајеног квалитета;
- 4) производ или услугу по уговореној цени или цени образованој у складу са посебним прописима о ценама;
- 5) производ са пратећом документацијом;
- 6) производ или услугу у уговореном року, а ако он није уговорен, у примереном року који не може бити дужи од осам дана;
- 7) доказ о пореклу производа.

Потрошаче у ЕУ штити пропис који се односи на непоштене уговоре: иако сте склопили уговор са продавцем (или даваоцем услуга) његове одредбе вас неће обавезивати уколико су непоштене – нису у складу са начелом савесности и поштења.

Рецимо да сте купили дигитални фотоапарат, извадили га из кутије и схватили да му зум не ради. Погледасте купопродајни уговор: у њему се наводи да ће оштећена роба бити замењена. Зато враћате апарат у продавницу, где вам продавац показује на другу клаузулу уговора, штампану ситним словима. У њој се каже да се роба не може заменити ако је отпакована. Ово је пример непоштеног уговора, јер ви нисте могли знати да је фотоапарат оштећен пре него што сте отворили кутију.

Информисање

Потрошач има право на **тачну и потпуну информацију** о производима и услугама, као и на могућност образовања и стицања знања потребних за остваривање својих права и обавеза – погледајте декларације.

Да ли су потрошачи довољно заштићени у Србији?

„Јесмо, иако произвођачи гледају највише своју корист, и поред тога“.

Милош, 18

Прочитајте „ситна слова“ – када купујете, ви заправо склапате уговор и текст писан ситним словима је законски обавезујући!

Противзаконито је да продавац лажно приказује својства робе или услуга или та својства неумерено преувеличава. Ради заштите својих права и интереса, потрошачи могу оснивати организације, покрете, савезе и друге облике удружења. Потражите одговарајућу потрошачку организацију када затреба помоћ.

Продаја на даљину обухвата сваку куповину без претходног физичког прегледа производа (каталожка куповина, куповина преко Интернета, итд.). Чак и у овим случајевима имате право на заштиту – потрошач има право на рекламацију у складу са законом.

Куповина од физичког лица

Пре него што купите нешто од физичког лица – можда од неког из ваше школе – знајте да ваша права нису иста као кад купујете потпуно нов производ из продавница. Мада роба која се продаје мора одговарати опису, то не значи да мора бити у савршеном стању. Ако мислите да сте преварени, можете се обратити адвокату. ■

За више информација:

<http://ec.europa.eu/consumers/index.htm>

www.mtu.gov.rs

www.apos.org.rs

www.potrosac.info

www.beuc.org/Content/Default.asp

Устани... Бори се за своја права

За купљену робу у ЕУ, наши грађани и даље су у обавези да, уколико вредност робе прелази одређени износ, плате царину. Потрошачи у чланицама ЕУ немају ову обавезу. Постоји десет принципа европског права који штите потрошача, ма где се он налазио у ЕУ.

Купи шта желиш, где год желиш

Закони ЕУ дају право да потрошачи у ЕУ могу да „купују до изнемоглости“, а да не брину о плаћању царине и додатних такси када се врате кући. Ово се примењује уколико купују у другој земљи или наручују робу преко Интернета, поштом или телефоном.

Ако не ради, врати га

Шта се дешава ако купе нов телевизор а он се поквари? Према законима ЕУ, могу га вратити на поправку или замену. Такође могу тражити попуст или повраћај целе суме. Ово је примењиво и до две године од куповине производа.

Стандарди заштите хране и потрошачких производа

ЕУ има законе који обезбеђују безбедност производа. Земље ЕУ имају стандарде заштите који су међу највишима у свету.

Шта је у вашој храни?

Закони ЕУ о обележавању хране омогућавају потрошачима да знају шта тачно једу. Сви детаљи састојака од којих се прехранбени производ састоји морају бити изложени на етикети, поред детаља о евентуалном бојењу производа, заслађивачима и осталим хемијским адитивима.

Праведни уговори за потрошаче

Неправедни услови уговора, као што су специјалне одредбе написане ситним словима који кажу да се може раскинути уговор уколико се не плати надокнада, забрањени су законима ЕУ.

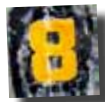
Потрошачи могу променити своје мишљење

Шта ако се продавац појави неочекивано на вратима купца и врши притисак да потпише уговор за нешто што у ствари не жели? Према општем правилу, такав уговор се може поништити у року од седам дана.

Лакше упоређивање цена

Како упоредити цене две различите марке кукурузних пахуљица када су им паковања различитих величина? Супермаркети у ЕУ морају да дају цену по „јединици производа“ – колико коштају по килограму или литру – да би помогли потрошачима да одлуче шта им се највише исплати.

Потрошачи не смеју бити заведени

Када купују путем телевизијских, каталожких или Интернет продавница, продавци морају бити отворени и искрени према купцима. Закон ЕУ захтева од њих да дају све детаље о себи – шта продају, колико то кошта (укључујући порезе и наплату доставе) и колико им времена треба за доставу.

Заштита туриста

Право ЕУ нуди заштиту уколико, на пример, туриста из ЕУ отпутује на одмор према пакет аранжману, а туроператор банкротира. Организатори пакет аранжмана морају имати алтернативу како би туристе вратили кући уколико они у међувремену пропадну.

Прекогранични спорови

Потрошачи из ЕУ морају са пуним поверењем тражити најбоље понуде било где у Европи. Европска мрежа потрошачких центара (ЕЦЦ-НЕТ) делује широм ЕУ тако што саветује грађане о њиховим правима и помаже им да реше прекограничне спорове. ■

Више информација:

http://ec.europa.eu/consumers/citizen/index_en.htm

www.mtu.gov.rs

www.apos.org.rs

www.potrosac.info

Без обавезе

Да ли је вам је икад нешто било понуђено „без обавезе плаћања“, а да су се касније појавили скривени трошкови и сервисне надокнаде?

Све већи број потрошача постаје жртва оваквих трикова и превара. У покушају да се ухвати у коштац са овим проблемом, Европска унија је забранила обмањивачку и агресивну пословну праксу. Будите опрезни са:

1. рекламним мамцима – понуда једног производа, а затим замена за други;
2. лажним „бесплатним“ понудама, као што су мелодије за мобилне телефоне;
3. нетачним тврдњама о лековима против болести, тегаба и повреда;
4. рекламама које су маскиране као обични новински чланци;
5. лажним „ограниченим понудама“ – лажним тврдњама да је производ доступан само у ограниченом временском периоду;
6. продајом по инерцији – снабдевање неког производа које није поручио, уз захтев да се они плате;
7. лажним тврдњама да су постпродајне услуге доступне у другим земљама ЕУ;
8. лажним тврдњама о наградним такмичењима;
9. обмањујућим наруџбеницама;
10. емотивним притиском да нешто купите. ■

Више информација:

<http://ec.europa.eu/consumers/rights/>

www.mtu.gov.rs/cms/?cat=8

www.apos.org.rs

www.ceps.rs

Дигитална дилема

У школи се преписивање сматра варањем. Ипак, многи код куће неће оклевати да скину филмове или музику са бројних Интернет сајтова – иако, на врло сличан начин, нелегално копирају рад неког уметника...

Лако је јефтино или потпуно бесплатно направити савршене копије дигиталних медија, а приступ брзом Интернету омогућава инстант размену података преко мреже. Али скидање без плаћања је кршење ауторских права, што је кажњиво законом.

Закон о ауторским правима предвиђа фер компензацију уметницима за њихов рад. Иако неки бендови постављају бесплатну музику на своје званичне сајтове, то не значи да корисници Интернета могу то слободно да раде са било којег извора...

Кога Интернет пиратерија угрожава?

Поред великих музичара и глумаца, постоји много људи који су укључени у производњу и дистрибуцију, а који такође морају зарадити за живот. То је нешто о чему треба размислити када следећи пут будете у искушењу да пиратизујете садржај са Интернета.

Који су ризици међусобне размене?

Осим тога што се излажете ризику тужбе и судског процеса, размена фајлова са клубовима и пријатељима може утицати и на вашу безбедност на Интернету, због инфицирања компјутера вирусима и другим проблематичним програмима. ■

Више информација:

[www.pks.rs/PrivredauSrbiji/Audiovizuelnisektor/Opirateriji/
tabid/1923/language/sr-Cyrl-CS/Default.aspx](http://www.pks.rs/PrivredauSrbiji/Audiovizuelnisektor/Opirateriji/tabid/1923/language/sr-Cyrl-CS/Default.aspx)
http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/
www.sokoj.rs
www.pro-music.org
http://ec.europa.eu/consumers/pro/index_en.htm

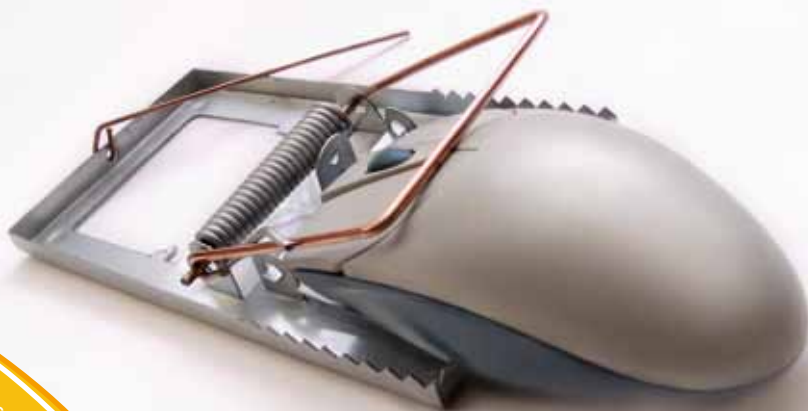

Будите сајбер паметни

Мејлови, инстант поруке и собе за четовање – непрестано онлајн комуницирање данас представља наше друго „ја“. Али су све ове технологије донеле и нове опасности...

Лако је комуницирати безбедно, уколико запамтите следеће:

- » Пријатеље које упознајете онлајн могу у стварности бити другачији него што се представљају.
- » Никад не дајте своје личне информације, као што су имејл адреса, кућна адреса или број телефона.
- » Имате моћ да прекинете комуникацију уколико вам је непријатна, плаши вас или једноставно не желите више да четујете са неким. Блокирајте корисника или једноставно не одговарајте. Уколико наиђете на нешто узнемиравајуће, пријавите то одраслој особи или сајту.
- » Никад не дајте информације о својој породици, пријатељима или другим људима које знате.
- » Никад не уговарајте састанке са особама које познајете једино преко Интернета. Ако ипак желите да се упознате, увек уговарајте састанке на јавним местима и увек идите са одраслом особом којој верујете.

Контролишите своју приватност

Једноставност којом се постављају „статуси“ и слике на друштвене мреже и превише олакшава дељење личних података. Према једној скорашњој процени, 30% послодаваца данас проверава профил својих кандидата на Фејсбуку. Добро размислите пре него што нешто објавите на мрежи. Запитајте се: шта би могло да буде јавно, а шта би требало да остане приватно?

Многе друштвене мреже пружају контролу приватности коју би требало да научите да користите. Потрајаће мало дуже да се уклопе различита подешавања, али би требало да контролишете бар то које делове профила други могу видети и да ли вам се име појављује у резултатима претраге.

Заштита шифром

Повећањем броја сајтова који траже корисничко име и шифру да би се приступило садржају, лако је стећи лоше навике које угрожавају ваш налог и чине га подложним превари. Ево неколико једноставних и корисних савета, који ће помоћи око ваше онлајн заштите...

» Користите другачију шифру за сваки сервис – тако ће, ако је један налог угрожен, остали остати безбедни.

Да ли мислите да знате довољно како да будете безбедни на Интернету?

„Не знам, никад нисам сигурна да ли сам сигурна“.

Кристина, 18

„Онолико колико ми је потребно јер не откривам превише о себи на Интернет страницама“.

Сања Т, 18

» Избегавајте уобичајене изразе – свака реч која се налази у речнику лако ће се погодити, зато за своје шифре измешајте минимум од осам словних знакова (велика и мала слова), са бројевима и симболима.

» Редовно мењајте шифру; уколико је морате записати у подсетник, чувајте га даље од рачунара.

Интернет пријатељи или непријатељи?

Интернет је све популарнији начин дружења и упознавања нових особа међу децом, омладином и одраслима. За приступ не треба много новца, а спаја људе из целог света - у било које доба дана.

Захваљујући Интернет причаоницама (chat rooms) и форумима неки су постали најбољи пријатељи. Неки се венчају, а неки пронађу пословне партнере. Блог (Интернет дневник) је, такође, један од начина комуницирања са другим корисницима Интернета. У свом Интернет дневнику (блогу) сваки појединац може изнети сопствена размишљања на поједине теме, фотографије, песме или приче. Посетиоци блога могу написати јавни коментар на поједине делове блога. Међутим, постоји и лоша страна склапања познанстава путем Интернета. Не можете знати да ли је ваш виртуелни пријатељ заиста онај за кога се представља. Који су му прави мотиви? Да ли је пријатељство параван за опасну игру?

Колико времена проводиш на Интернету, које сајтове најчешће посећујеш? „Сат, два на Фејсбуку, Јутјубу најчешће“.
Мина, 18

Злостављачи деце и психопате потенцијалне жртве врло често траже у причаоницама. Након ступања у контакт, они покушавају да кроз низ разговора изграде поверење жртве, дођу до бројева телефона или их наведу на састанак уживо.

Слично је и са блогovima. Лакомислени „блогери“ остављају разне податке на блогу који постају доступни великом броју људи, укључујући и злостављаче деце. Они прикупљају информације са блога – име школе, имена пријатеља, наставника, адресе, имена улица – постепено градећи слику о жртви и откривајући њен идентитет.

Болест зависности од Интернета

Има људи који проводе толико времена на Интернету да губе везу са реалношћу. „Болест зависности од Интернета” су психолози окарактерисали као опсесивно понашање које се доводи у везу са нараслом популарношћу причаоница, али и са другим врстама сајтова: порнографским сајтовима, онлајн коцкањем, сајтовима за аукције и онлајн игрицама.

Четири знака Интернет зависности

1. Претерано коришћење рачунара, односно Интернета које је често повезано са губљењем осећаја за време и запостављањем основних потреба (спавање, храна, тоалет).
2. Осећање нелагодности, напетости и/или депресије у недостатку рачунара.
3. Стална потреба за савршенијим моделом рачунара или софтвера, као и потреба да се све више времена проводи уз рачунар.
4. Пратеће појаве - нерасположење, свадљивост, лагање, лоши резултати у школи или на послу, недруштвеност, неиспаваност.

Потребан вам је савет?

Контактирајте са Европском мрежом националних центара INSAFE, која координира кампање о безбедности на Интернету и сарађује са националним линијама за помоћ. Листа националних центара може се наћи на сајту www.safeinternet.org. ■

Више информација:

www.mingl.org/it_vodic/bezbednost.php
www.internet servis.co.rs/zloupotreba/3.php?idbxt=155
www.kliknibezbedno.rs

Мобилни телефони – не дозволи да благослов постане проклетство

Количина претплате на мобилне телефоне у Европи превазилази укупан број становника за скоро једну петину. Тако, изгледа да се више не поставља питање треба ли имати мобилни телефон, већ како га одговорно користити.

Мобилни телефони сјајни су за одржавање контаката са породицом и пријатељима, за претраживање Интернета или слушање музике – али све ове модерне угодности могу остати у сенци због шокантних рачуна и зависности.

Нова правила у ромингу

Све до сада су позиви и слање порука током путовања били скупи, међутим, захваљујући Европској комисији, усвојен је систем постепеног смањивања међународног роминга у Европској унији. Потрошачи ће у истом периоду такође профитирати и при преузимању и скидању података са мреже.

Размишљате о томе да купите нови телефон?

Да ли су вам икада у радњи понудили неки од најновијих модела телефона испод цене? Чувајте се – многи телефони су украдени. С друге стране, неке можете врло повољно купити, али је потребно да поставите права питања. Откријте које тарифе и мреже ћете моћи користити – многи мобилни телефони су кодирани тако да могу да раде само на одређеној мрежи. Уколико желите да купите полован телефон, онда га купите од неког провереног препродавца – са гаранцијом, а не на улици.

Сувише добро?

Да ли сте икада били под стресом или забринути када вам је мобилни телефон био искључен? Уређаји могу бити „заразни“, чинећи да млади не само праве високе рачуне за мобилне телефоне већ и постају друштвено изоловани и занемарују школске обавезе.

Да ли знаш за штетно зрачење мобилних телефона?

„Да, али га свакодневно користим, не размишљам претерано о томе“.

Мина, 18

Како избећи зависност од мобилних телефона

- » Водите рачуна о времену које проведете користећи телефон
- » Искључите телефон када проводите време са породицом и пријатељима
- » Смеслите шта још можете радити у сарадњи са другима

Злостављање путем телефона

Немојте давати број свог мобилног телефона особама које не познајете довољно добро. Мобилни телефони омогућавају нове начине злостављања других – позивањем или слањем порука увредљивог садржаја. Силеције желе да изазову реакцију и зато немојте реаговати, али сачувајте поруке и говорну пошту увредљивог садржаја, како бисте их показали некој одраслој особи, полицији и мобилном оператеру – они ће можда моћи да уђу у траг позивима, односно порукама. Ако ви упућујете овакве позиве и мислите да је то само шала, размислите поново. Тако нешто може озбиљно утицати на особу коју сте одабрали као мету, а и противзаконито је. ■

Више информација:

http://ec.europa/information_society/activities/roaming/index_en.htm

www.posta.rs/struktura/lat/o-nama/hronologija.asp

Бољи живот?

Када би остатак света живео и трошио онако како ми то радимо у Европи, требала би нам природна богатства двоструко већа од оних на планети Земљи. А како каже изрека – нове планете је тешко наћи!

Пријатан летњи одмор, четовање са пријатељима који су онлајн, исхрана месом сваког дана... Већина Европљана живи раскошним животом него икада раније. Али да ли је то добар живот за нашу планету? У стварности, захтеви за тим да имамо више и боље супротно утичу на свет око нас.

Живети боље у складу с могућностима

Време је да се нешто мења. Не можемо наставити да живимо као што живимо данас. У развијеним земљама проблем је превелика потрошња, већа него што нам је то стварно потребно. На глобалном нивоу, са све бројнијим становништвом и ширењем утицаја потрошачке културе, а и једно и друго захтева више робе и услуга, потребни су нам већи капацитети планете да бисмо одржали своје потрошачке навике.

Проста је чињеница да смо достигли еколошке границе. Природни ресурси све ређе су довољни, а до њих се долази све теже и на све штетније начине. Али ово је мање непријатна истина него што се чини – могуће је живети боље и у складу са сопственим могућностима ако направимо мале промене у понашању.

Смањите свој утицај на околину

Ако се пребацимо на здравији животни стил и еколошке производе, можемо заштитити околину и себе саме. Можемо водити рачуна о сопственој удобности, али морамо размислити и о другим стварима. Хајде да постанемо савесни грађани и потрошачи! Избор је наш!

Да ли осећате потребу да купите најновију нараву или модерну одећу да бисте ишли у корак са пријатељима, чак и ако је ваша садашња одећа сасвим добра? То се зове спознаја застарелости и тера потрошаче да купују ствари које им и нису толико потребне. Покушајте да задржите и искористите своје ствари док се не похабају или покваре.

Да ли сте знали?

Грађани ЕУ чине мање од 10% светске популације, али троше 50% произведеног меса, 25% папира и 15% светске енергије.

Отварање паковања може личити на љуштење лука, са слојевима и слојевима пластике и картона, а што је нагоре, све то иде у канту за отпатке! Просечан Европљанин баца 165 кг амбалаже годишње. Да би се то смањило, потражите производе са минималним или биоразградивим паковањем. И немојте заборавити да поново искористите своју торбу за куповину.

У кући можете уштедети енергију тако што ћете обући још један џемпер уместо подизања температуре на термостату да би сте се загрејали. Прање одеће у хладнијој води такође чини велику разлику по утицају на природну средину, без жртвовања чистоће.

Куповати пут до среће

Често имамо потребу да лични успех меримо својим материјалним богатством, али да ли је оно заиста извор среће? Шта треба да се деси да нас натера да материјалном богатству придајемо мање значаја? ■

Више информација:

<http://ec.europa.eu/sustainable/Welcome>

www.eea.europa.eu/themes/households

www.happyplanetindex.org/explore/global/index.html

www.ekoplan.gov.rs/src/Globalne-ekoloske-promene-312-c58-content.htm

Гаси светла!

Дешавало се и раније: проток енергије стане због хладноће, остављајући милионе Европљана без грејања и струје. То се може догодити поново.

ЕУ увози преко 90% нафте, а неке земље ЕУ морају да увозе сав гас и угаљ који користе. Зависност од увозне енергије је ризична за Европу: наше снабдевање може бити поремећено из разлога који немају везе са нама.

Много људи брине за сигурност енергетског снабдевања. Другим речима, нису сигурни да ће енергије бити онда када нам затреба.

Сигурно снабдевање

Постоји неколико начина на које можемо осигурати залихе енергије. На пример:

- » Штедети енергију. Са мало труда можемо користити много мање енергије, а да не угрозимо сопствену удобност.
- » Изградити поуздано партнерство са иностраним добављачима и наћи нове добављаче нафте и гаса.
- » Развити више мрежа за увоз горива и гаса и направити прекограничне ценоводе, да би се осигурао лаган проток енергије између земаља ЕУ.

Али чињеница је да највећа светска поља нафте и гаса исушују. И не само то, него су ова фосилна горива веома одговорна за ниво угљен-диоксида који утиче на климатске промене. Наша енергија није само несигурна, већ и неодржива.

Ако желимо да у будућности имамо приступ енергији по прихватљивим ценама, морамо поново размислити о целом енергетском систему. Неопходно је да се пребацимо на безбедне и обновљиве изворе енергије у нашем непосредном окружењу.

Да ли водите рачуна о утрошку електричне енергије у вашој породици?

„Сад водим, трудим се да држим што мање уређаја укључено“.

Филип, 18

Опаметимо се!

Прелаз на обновљиву енергију значи проналажење нових прилика: соларне плоче на крововима, ветрењаче на мору и сл. Што више енергије произведемо сами, мање ћемо зависити од увоза. Ипак, неколико техничких препрека стоји на путу овој визији будућности.

Данашња мрежа је изграђена да шаље енергију са малог броја великих централа ка потрошачима, а не обрнуто. Дистрибутери електричне енергије нису опремљени да се баве мањим, „децентрализованим“ произвођачима. А пошто је складиштење електричне енергије веома ограничено, захтеви и залихе морају бити усклађене у сваком тренутку.

Овде могу помоћи „паметне“ технологије. „Паметни мерачи“ омогућили би људима да прате коришћење своје енергије у реалном времену, док „паметне мреже“ могу омогућити енергетским компанијама и њиховим корисницима да континуирано размењују информације. Систем би могао брже да одреагује на промене и лакше да се уравнотежити.

Нове „супермреже“ такође би могле помоћи равнотежи понуде и потражње. Северна и источна Европа могу користити медитеранско сунце, док јужна и централна Европа могу ноћу користити ветар са Северног мора. Када бисмо имали више прекограничних електричних линија, наша струја би била поузданија.

Даља сигурност наших енергетских залиха захтеваће значајне инвестиције у нове облике производње енергије, „паметне“ технологије и нове енергетске мреже. Укључивши се у дебату о енергији, можете утицати на енергију коју ћете користити у будућности. ■

© Creative Commons

Више информација:

http://ec.europa.eu/energy/index_en.htm
www.see-institute.com
www.seea.gov.rs

Претња природи

Погледајте кроз прозор и видећете дрвеће, траву и цвеће, можда и птицу... А сада, замислите живот без разноврсних биљака и животиња, без свежег ваздуха и чисте воде. Овакав сценарио је реалнији него што мислите.

Губитак биолошке разноврсности један је од највећих изазова са којима се планета суочава. Све више врста је угрожено и суочава се са изумирањем. Вероватно сте свесни уништавања амазонске прашуме, једног од најбогатијих екосистема у свету. Не морамо ићи тако далеко, јер иако постоје успешне иницијативе за очување природе у Европи, укупна слика није ружичаста.

Људска врста одговорна је за убрзано нестајање других врста. Како популација расте, тако све више угрожавамо природну околину. Кроз интензивнију пољопривреду, изградњу, загађење, сечу дрвећа и прекомерно искоришћавање океана нарушавамо екосистеме и уништавамо највредније ресурсе, од којих зависимо.

Урбано озелењавање

Дрвеће ради много ствари одједном: оно филтрира ваздух, задржавајући угљен-диоксид и уклањајући отровне елементе, смањује ниво буке и расхлађује окружење, пружа уточиште птицама, инсектима и животињама и побољшава квалитет градског живота. Имајући ово на уму, извесно је да би озелењавање градова требало више подстицати.

Из природе с љубављу

Ми смо део ове биолошке различитости, мреже живота у којој човек, животиње, биљке, и остали организми зависе једни од других. Природа нам је потребна. Она нам пружа свеж ваздух, свежу воду и храну, рециклира отпад и регулише климу. И све то бесплатно!

Када бисмо морали да развијемо системе за замену ових природних услуга, то би нас коштало милијарде евра годишње, док неке уопште не бисмо ни могли да развијемо. Дакле, на нама је да се побринемо да природни екосистеми буду одржавани и да се развијају. Ми зависимо од природе, тако да морамо да научимо да се према њој односимо са пажњом.

Можда сте видели језеро чија се кристално чиста вода претворила у слузаво зелену? Ово настаје када човек загади воду и истреби рибу која се иначе храни алгата. Ово изазива ланац догађаја који временом воде до колапса екосистема. Да ли на овом примеру стичемо представу о ономе што нас чека ако не заштитимо планету од нашег целокупног отпада?

Делујте пре него што буде касно

Ево како можете помоћи нашим природним системима:

- » Смањите свој утицај на природу: шетајте, возите бицикл, користите јавни превоз.
- » Искључите електричне апарате кад их не користите.
- » Оставите ретке биљке и цвеће тамо где припадају – у дивљини.
- » Избегавајте кратка путовања авионом. Имајте у виду да је куповина сувенира који су направљени од угрожених врста – као што су корали и морске корњаче – илегална.
- » Постаните баштован, позелените део ваше баште! Компостирање је природни начин рециклаже, а баштенску земљу чини плоднијом.
- » Уживајте у лепоти природе – посетите један од европских сајтова - Natura 2000 www.natura.org/sites.html.
- » Помозите локалним организацијама у управљању заштићеним областима.

Климатске промене су опасност за природу

Климатске промене такође ће утицати на екосистеме. Емисије угљен-диоксида из горућих фосилних уља и уништавање природног окружења – посебно наших шума и мочвара – довеле су до глобалног загревања. Ако не смањимо ове емисије и при том не очувамо здраве екосистеме, температура може порастати за још 1,1 до 6,4 степена у овом веку, са озбиљним последицама за све. Све чешће суше, таласи врућине, поплаве и пожари угрозиће животиње, биљке и људе. ■

Више информација:

http://ec.europa.eu/environment/nature/index_en.htm

www.eea.europa.eu/themes/biodiversity

www.operationpollinator.com

www.ekoplan.gov.rs/src/Ocistimo-Srbiju-60-p1-list.htm

www.ekoplan.gov.rs/src/Informacija-o-projektu-Efikasni-nacini-za-smanjnje-emisije-gasova-sa-efektom-staklene-baste-u-post-Kjoto-periodu-713-c46-content.htm

www.nptara.rs

www.npdjerdap.org

www.npkopaonik.com

Храна за живот

Када смо гладни, већина нас ће једноставно узети нешто из фрижидера или отићи право до најближе продавнице брзе хране. Иако изгледа да је храна свуда око нас, ово је само пола истине...

Стварност је таква да многи немају довољно да се прехране. Према Организацији за храну и пољопривреду УН, више од милијарду људи широм света је неухрањено. Ипак, овде није реч само о појединачној добробити, реч је такође и о миру и стабилности, јер нестацица хране може изазвати и грађанске немире у крхким демократијама.

Очекујући да светско становништво достигне број од 9 милијарди до 2050. године, стручњаци предвиђају да светска производња хране треба да порасте за 70%.

Европски начин

Одакле стиже храна на ваш тањир, пре него што стигне у супермаркет? Наравно, са наших фарми! Пољопривреда је витална за уједначено снабдевање исправном храном у Европи и другде.

Европљани су веома захтевни по питању хране. С правом! Зато европски пољопривредници морају поштовати нека од најстрожијих правила о исправности хране и добробити животиња. Ипак, пољопривредници нису само произвођачи хране, већ и чувари целог руралног окружења.

Сазнај више на:

<http://ec.europa.eu/agriculture/capexplained/sustain/>

Да ли знате?

ЕУ троши 55 милијарди евра за подршку пољопривреди и руралном развоју. Ово можда звучи као много новца, али у ствари је мање од 1% јавне потрошње у ЕУ. Поређења ради, ЕУ и државе чланице троше три пута више на одбрану него на безбедност хране и одржавање живота на селу.

Правилна исхрана

Установљено је да у ЕУ живи 22 милиона деце која имају проблем са прекомерном тежином и 5 милиона деце која су гојазна. Гојазност може проузроковати озбиљне здравствене проблеме, па је веома важно живети у складу са здравим животним стилем.

Ако желите да будете у форми и здрави, почните здраво да се храните. Правилна исхрана укључује млечне производе и значајну допуну кроз воће и поврће.

http://ec.europa.eu/agriculture/index_en.htm
<http://drinkitup.europa.eu>

Отпад није за бацање!

Европљани бацају огромну количину хране. Ово није само лоша вест за наше новчанике, већ и за окружење.

Храна коју бацамо доприноси глобалном загревању, јер производња и транспорт хране троше много енергије. Смањењем отпада од хране, можемо смањити ефекат стаклене баште за 25%.

Шта можете предузети?

Ево неколико идеја о томе како да смањите свој утицај на околину:

- » Планирајте оброке унапред и користите листу за куповину како бисте купили само оно што вам треба.
- » Храну мерите, како не бисте кували веће количине пиринча или тестенине.
- » Одложите храну у замрзивач ако не планирате да је ускоро једете.
- » Са Интернета преузмите рецепте за претварање остатака у укусне оброке.
- » Купујте сезонску храну коју узгајају локални произвођачи – што мањи пут храна пређе до вашег тањира, мање штети околини. ■

Да ли знате?

Количина хране бачена у Француској може да подмири потребе неухрањених у Демократској Републици Конго, а количина бачена у Италији може да истреби глад у Етиопији. Да ли ви бацате храну? Пробајте да одвојите храну који бацате од осталог отпада у току недеље, и видите колико бисте људи могли да нахраните!

Више информација:

www.minpolj.gov.rs/index.php?stranica=kom_clanak&naredba=prirodno&id=0&br_stranice=1&sortiranje=&id_kategorija=&id_menu=46
www.lovefoodhatewaste.com

Освежење из ваздуха?

Чист ваздух је неопходан за свачије здравље. Загађење ваздуха које узрокују индустријска постројења и сагоревање различитих врста горива (димњаци термоелектрана, различити системи грејања и све врсте моторних возила) има огроман утицај на здравље људи у урбаним срединама, где живи готово 80% Европљана, односно око 60% људи у Србији.

Утицај загађења ваздуха

- » Лоше здравље, од астме до бронхитиса, чак и прерана смрт.
- » Ацидификација – киселе кише оштећују шуме, реке, језера и културно-историјске споменике.
- » Евтрофизација (повећање органских састојака у воденим екосистемима) – узрокује оштећења биљака и животиња.

Загађивачи на точковима

Према извештају Агенције за заштиту животне средине, грађани Србије изложени су већим концентрацијама штетних материја из издувних гасова аутомобила него грађани ЕУ. У Србији се углавном возе старији аутомобили, који су много већи загађивачи од нових. Од укупно 73% домаћинстава која поседују аутомобиле, више од половине (52%) има аутомобил који је старији од 15 година. Србија, Бивша Југословенска Република Македонија и Босна и Херцеговина једине су земље у Европи у којима се још увек употребљава оловни бензин, који тешко загађује ваздух и нарушава здравље људи.

Шта може да се учини?

Усклађивање прописа у Србији са прописима ЕУ и њихово доследно спровођење битно ће утицати на смањење загађености ваздуха. Компаније у свим гранама привреде биће обавезне да у одређеном року максимално смање негативан утицај на животну средину.

Појединци би требало да размисле како да ураде свој део посла:

- » Користите јавни превоз, возите бицикл и пешачите кад год сте у прилици.
- » Појачајте грејање само ако вас џемпер не може довољно угрејати.
- » Избегавајте дим од отвореног пламена – од ватре у камину, паљења смећа или логорске ватра. Дим загађује ваздух, а може садржати и отровне супстанце, попут диоксида.

Ефекти загревања Земље

Година 2003. била је најтоплија икада забележена година, када је талас врућина у Европи током две недеље августа изазвао смрт 35.000 људи и проузроковао штету у пољопривреди и од пожара већу од десет милијарди евра. До 2070. године Европа би могла доживети сличне таласе врућине сваке друге године. Повећање температуре од 1,8° С, 4° С или 6° С не изгледа велико, али размислите – у доба последњег леденог доба на Земљи (када је Европа била покривена дебелим слојем леда) температура је била само 5° С нижа него данас. Када би свих шест милијарди људи на свету живело и понашало се као Европљани, биле би потребне три планете Земље да преживимо.

Кјото протокол

Народна скупштина Републике Србије је 2007. године ратификовала шест међународних конвенција у сфери заштите природне средине, од којих је најзначајнији тзв. Кјото протокол (Kyoto Protocol).

Циљ Кјото протокола јесте стабилизација глобалне емисије штетних гасова и њиховог утицаја на климатске промене, односно успоравање процеса загревања Земљине атмосфере. ■

Више информација:

www.sepf.gov.rs

www.ekoforum.org/index/default.asp

<http://ec.europa.eu/environment/climat/kyoto.htm>

Пази – отпад!

Ширење потрошачке културе, у којој је све лепо запаковано, све је за једнократну употребу или је направљено да траје само једну сезону, озбиљно повећава количину отпада коју производимо. Данас је више него икада неопходно смањити потрошњу, продужити век производима и рециклирати их.

Већина ствари које бацамо засад се одлаже и закопава у јамама на такозваним депонијама, које заузимају све више и више драгоценог простора. Земљиште на депонијама најчешће није заштићено, па отпад који се таложи загађује земљу, доспева до подземних вода и, самим тим, представља опасност по здравље и живот људи, биљака и животиња. Убудуће ће се у Србији више отпада рециклирати или уништавати у постројењима за спаљивање отпада.

Процењује се да ће до 2020. свако од нас производити 45% више отпада него 1995.

Канта или канте за отпатке? Где вреба опасност по живи свет?

Количине амбалажног отпада од разних производа у домаћинствима огромне су и сваког дана расту. У ЕУ и развијеним земљама домаћинства су обавезна, уз претњу високим казнама, да раздвоје и до шест врста отпада: папир, стакло, амбалажу за рециклирање, биолошки разградив отпад, „зелени“ отпад и дефинитивни отпад. У Србији оваква правила још нису на снази, што ствара проблем одлагања накупљене амбалаже која се недовољно рециклира (пластика, стакло, лименке).

Јесте ли знали да се...

БИОРАЗГРАДИВ материјал разграђује природним путем, услед деловања влаге и микроорганизама. Највећи део органских материја, на пример храна или папир, биоразградив је.

Колико смећа баци ваша породица сваке недеље?
„Недељно 5 кеса ђубрета, чини ми се да је то просек за четворочлану породицу“.

Вукан, 18

Опасан отпад (стари лекови, фарбе, све хемикалије, сијалице, дезодоранси, све што има батерије, ђубрива и пестициди, пасте за обућу, топломери и термометри, моторна уља, електрични уређаји и рачунари) трајно загађује земљу, ваздух (кроз испарења) и воду

(кроз подземне воде) и отрован је за људе, животиње и биљке. Он се мора посебно сакупљати, стручно растављати и уништавати или специјално депоновати.

Шта радити са **рачунарима** у Србији, којих има око 1,7 милиона за отпад, од којих су 600.000 отписани, не раде и представљају опасан отпад? Када мењате рачунар – распитајте се где или коме можете да предате стари ради рециклирања, проверите на Интернету или контактирајте Центар за рециклажу дотрајале рачунарске опреме при Машинском факултету у Крагујевцу www.mfkg.kg.ac.rs/centri-fakulteta/centar-za-reciklazu-dotrajale-pc-opreme.html.

Агенција за заштиту животне средине Србије је 2003. дефинисала Националну стратегију управљања отпадом као и Интегрални систем управљања отпадом и хијерархијско одвијање активности у оквиру њега:

„Смањи – поново употреби – рециклирај“ –

формула је за правилно управљање отпадом коју треба применити на следећи начин:

- » настојте да смањите количину отпада;
- » покушајте да ствари поново искористите;
- » сакупљајте отпад за рециклирање и прераду у нове употребне производе.

Шта се све може рециклирати

1. Папир – часописи, фотокопирани материјал, рекламне поруке, рачуни.
2. Пластика – флаше, затварачи, кутије.
3. Стакло – флаше, тегле.
4. Метал – конзерве, лименке, алуминијумске фолије, послужавници.
5. Картон – кутије, фасцикле, картонска амбалажа за пића (сокови, јогурт, млеко).

Да ли се нешто од отпада који бацате може искористити?

„Да, само мало људи обрађа пажњу на то“.

Николина, 18

Да ли сте знали да се...

...рециклажом једне флаше уштеди довољно енергије за четворосатни рад сијалице.

Према неким подацима, у свету се годишње баца око 28 милијарди флаша и тегли. Замислите само колико бисмо електричне енергије успели да уштедимо! Осим тога, стакло је могуће бескрајно рециклирати.

Компаније и одрживи развој

Веома је важно да поштовање принципа одрживог развоја постане правило за компаније. Одговорни произвођачи су у своје пословне програме уврстили циљеве који се односе на одрживост. Ово је нарочито важно за произвођаче амбалаже који треба да се усмере на производњу биоразградиве амбалаже, амбалаже погодне за рециклажу,

амбалаже од рециклираних неразградивих материјала, амбалаже (металне или пластичне) мање тежине која смањује емисију штетних гасова и захтева мање енергије за транспорт.

Пластичне кесе су НЕПОЖЕЉНЕ

Врање је први град у Србији у коме је усвојена Одлука о забрани употребе пластичних кеса, због огромне штете коју оне наносе животној средини, која је ступила на снагу 2010. године.

Већина земаља ЕУ већ годинама се бори да се пластичне кесе мање користе и избаце из употребе. Једна од мера које предузимају јесте наплаћивање пластичних кеса у продавницама и подстицање употребе папирних или платнених кеса које се, када се похабају, могу бесплатно заменити за нове. На тај начин је у Ирској, на пример, употреба пластичних кеса смањена за 95%. У свим земљама ЕУ у току 2010. године ступиће на снагу забрана употребе пластичних кеса.

Годишње се у Србији просечно употреби и баца око милијарду и по, а у свету око 500 милијарди пластичних кеса.

Како да продужите век стварима?

- » Прерадите их – подарите свом двоседу модернији изглед уместо да купите нови.
- » Поправите их – замените штикле на ципелама како би дуже трајале.
- » Пронађите им нову намену – користите пластичне кутије за складиштење или употребите полеђине старих докумената као папир за штампање радних верзија докумената.
- » Не бацајте одећу, књиге, играчке, компакт дискове – поклоните их добротворним организацијама, хуманитарним програмима у вашем месту или пријатељима, или зарадите продајући их на неком Интернет сајту за аукције.
- » Добротворне организације ваше старе наочаре могу поклонити људима у земљама у развоју. ■

Више информација:

<http://ec.europa.eu/environment/waste/index.htm>

www.sekopak.com

www.well.org.rs

www.sepa.gov.rs

www.sepf.gov.rs

www.ekoplan.gov.rs/src/POPs-Projekat-310-c56-content.htm

Чуда науке

Наука унапређује наше разумевање света природе, за добробит животне средине и нашег здравља.

Апсорпција угљен-диоксида

Шта се дешава са угљен-диоксидом који се ослобађа у атмосферу? Једноставно речено, не остаје сав тамо.

Природа – посебно океани – апсорбују до половине свих штетних емисија. Ово је важан фактор за разматрање, нарочито када покушавамо да се упустимо у борбу против климатских промена. Али колико угљен-диоксида океани уопште могу апсорбовати? Научници, у оквирима пројеката које финансира ЕУ, покушавају да одговоре на ово питање и први резултати показују да је капацитет апсорпције океана у опадању.

www.carboocean.org

Други проблеми са угљен-диоксидом

Када се угљен-диоксид раствори у морској води, океани постају киселији, што ремети пажљиво избалансиране екосистеме. Како ће биљке и животиње реаговати? Потенцијалне жртве су и корални гребени, који нису само популарна туристичка атракција већ и веома важна станишта за рибе.

www.epoca-project.eu

www.plymouth.ac.uk/marine

www.nrdc.org/oceans/default.asp

Кул у колима

Клима уређај у аутомобилу омогућава пожељан предах на путевима за време летњих врућина, али додатна удобност по цени повећања потрошње горива и повећане емисије штетних гасова. Као одговор на то, истраживачи развијају еколошке клима системе који се напајају изгубљеном енергијом, односно топлотном енергијом која измиче кроз ауспух и хладњак.

www.crfproject-eu.org > TOPMACS ■

Више информација:

<http://ec.europa.eu/research/> >Welcome

Здрав живот

Добро здравље је један од најдрагоценијих поклона у животу, али многи од нас га несмотрено угрожавају својим понашањем...

Живимо у златном добу медицине, када су многе болести практично искорењене. Али ово је само једна страна медаље. Савремени стил живота доприноси читавом низу нових обољења, док су многи традиционални здравствени проблеми опстали.

На пример, Европа се тренутно суочава са експлозијом гојазности која достиже размере епидемије. Проблеми са менталним здрављем такође

су распрострањени, а много је младих људи који постају жртве злоупотребе алкохола и дроге, пушења и сексуално преносивих болести.

Да ли водите рачуна о здравим животним навикама – квалитетна исхрана, физичка активност..

„Искрено, активан јесам али не пазим много шта једем”.

Марко, 18

Будите паметни кад је здравље у питању...

Постоји огромна количина информација о здравственим проблемима која је доступна на Интернету, али многе од тих информација нису тачне или су непоуздане. Портал о здрављу ЕУ (Health-EU) бори се са овим проблемом тако што обезбеђује поуздане информације о широком спектру тема које су посвећене здравству (као што је „мој животни стил“), као и линкове ка специјализованим веб сајтовима.

Тако, ако желите да научите више о томе шта ЕУ заправо ради на пољу здравља – од спровођења истраживања до праћења ризика и промовисања добрих навика – улогујте се већ данас! ■

© Alex Bramwell

Више информација:

<http://health.europa.eu/youth>
http://ec.europa.eu/health-eu/index_en.htm
www.zdravlje.gov.rs
www.batut.org.rs
www.sld.org.rs

Угаси цигарету

Дуван је смртоносан! Одговоран је за 650.000 умрлих сваке године у Европској унији. Млади људи посебно су изложени опасностима које доноси пушење.

У Србији је у мају 2010. године усвојен Закон о заштити становништва од изложености дуванском диму, а у новембру 2010. је ступио на снагу. Закон предвиђа забрану пушења у затвореном радном и јавном простору, као и у јавном превозу.

Ако покушавате да престанете да пушите, не желите да почнете или вам се једноставно смучило да удишете дим других људи, решење постоји. Кампања ЕУ „Help“ ради са младим људима који су у првим редовима у борби против пушења. И ви се можете укључити!

Да ли покушавате да утичите на пријатеље или рођаке да оставе пушење и како?

„Утичем понајвише причом, али то највише зависи од њих“. - Милош, 18

У самом средишту кампање су ваши сопствени савети – озбиљни савети или апсурди повезани са проблемима пушења – које можете оставити на „Help“ догађајима широм Европе и такође их поделити са осталима на „Help“ веб сајту. Пошаљите свој савет још данас на www.help-eu.com.

„Help“ и у сопственом џепу

„Help“ веб сајт сада има и нови мини-сајт, доступан преко вашег мобилног телефона, те када се прикључите, можете добити помоћ у сваком тренутку и на сваком месту, ма где да се налазите!

- » Пушачки кашаљ је само почетак. Рак, болести срца и плућа... Пушење је штетно за ваше здравље и може вам битно скратити године живота.
- » Не ради се само о вама! Пасивно пушење убије 19.000 непушача у Европи сваке године.
- » Цигарете су скупе. Сигурно постоји бољи начин да потрошите свој новац.

Многе земље Европске уније забраниле су пушење на јавним местима као што су барови и ресторани. У нашој земљи је, применом новог закона, угоститељима остављена могућност да поделе простор на пушачки и непушачки део, док мањи локали могу да се одреде да ли ће бити пушачки или непушачки. Шта ти мислиш? Да ли је то прави приступ? ■

Више информација:

www.help-eu.com

http://ec.europa.eu/health-eu/index_en.htm > My Lifestyle >

Tobacco

www.drazjerova.org.rs www.savetovaliste.rs www.stetoskop.info

Имамо само једну кожу

За савршен тен неопходно је успоставити савршену равнотежу: излагати равномерно све делове тела сунцу, како бисмо добили једнаку боју, остајати на сунцу довољно да добијемо лепу, препланулу боју, без претеривања...

Опекотине од сунца могу бити болне неколико дана, али претерано излагање сунцу може такође проузроковати дугорочне последице. Боре и слаб вид звуче као проблем који је далеко у будућности, али као што Европски кодекс против рака описује, одлуке које сада донесете утицаће на ваше здравље у будућности. Сваке године у Европској унији региструје се око 61.000 нових случајева меланома – рака коже.

Ограничите своју изложеност

Ниједан производ не може вас у потпуности заштитити од сунчевог зрачења, без обзира на тврдње произвођача. Ево неколико савета за негу коже:

- » Увек користите крему за сунчање са заштитним фактором 15 или вишим, из боца које на себи имају UVA лого. Користите крему обилато и наносите нове слојеве, нарочито после пливања.
- » Ограничите време проведено под директним утицајем сунца, нарочито око поднева. Кад не правите паузу у хладу, носите наочаре за сунце, широку лагану одећу и шешир.
- » Запамтите да соларијуми нису безбедна алтернатива! Зраци које они емитују могу бити једнако штетни као и предуго излагање сунцу. ■

Да ли сте знали?

Препланула кожа није популарна широм света.

Док Европљани теже уживању под зрацима сунца, многе Азијске културе – нарочито Јапанци – сматрају да је светла кожа лепша.

Да ли водите рачуна о својој кожи приликом излагања сунцу?

„Да. Склањам се у хлад, мажем се кремама јер знам да је зрачење веома штетно“. - Урош, 18

Више информација:

http://ec.europa.eu/consumers/citizen/my_holidays/sunscreens_en.htm

www.udvs.org

www.kvb.org.rs

<http://cancercode.org>

www.ncrc.ac.rs

www.euromelanoma.org

Да ли је „трип“ прави пут?

Дроге могу бити примамљиве најчешће, као врста изазова за младе. Неко их види као прилику да побегне од реалности, на брзину подигне расположење или самопоуздање или као начин да придобије веће поштовање у друштву. Сви знамо да коришћење дрога носи ризике. Информације су нам доступне, али неке од њих су контрадикторне...

Будите информисани

Психоактивне супстанце су све супстанце које мењају стање свести, однос према телу, опажање, расположење, мишљење и понашање. Особе које користе психоактивне супстанце, било да се ради о дувану, алкохолу, таблетама или илегалним дрогама, у ризику су да постану зависници.

Употреба дрога и алкохола може проузроковати озбиљне здравствене, као и друге проблеме, поготово ако се узимају заједно. С обзиром на последице које изазива овакво понашање, коцкате се са сопственим здрављем.

ЕУ и дроге

Европска унија користи цео спектар мера како би смањила снабдевање и потражњу за дрогама. Европска унија подржава државе чланице у превенцији, лечењу и смањењу ризика од обољења које се јављају као последица употребе дрога, као и у борби против криминала. У Европској унији годишње умре приближно 8.000 људи од прекомерне употребе дрога.

Европска кампања против коришћења дроге

Можда сте ви одлучили да не пробате дрогу, али шта је са вашим пријатељима и другарима из одељења? Поделите ову поруку са њима. Прикључите се Европској кампањи против конзумирања дроге и утичите на подизање свести – разговарајте о дрогама, делите своје искуства, постаните активни у својој школи или заједници у којој живите. Само напред, дајте свој допринос у борби против коришћења дроге!

У Србији су Европска унија и Министарство здравља покренули велику кампању информисања младих и родитеља о ризицима и последицама које изазива злоупотреба дрога. Кампања је почела 1. новембра. Зато обратите пажњу на ТВ спотове, аутобусе градског превоза, брошуре и летке са слоганом: „Твоје НЕ. Мења све“. Придружите нам се! Посетите Интернет сајт:

WWW.UPD.RS или Фејсбук презентацију: www.facebook.com/pages/TVOJE-NE-MENJA-SVE. ■

Више информација:

<http://ec.europa.eu/ead/> www.emcdda.europa.eu
http://ec.europa.eu/justice_home/index_en.htm
[www.drazzerova.org.rs/index.php?option=com_content&view=artic
le&id=59&Itemid=57](http://www.drazzerova.org.rs/index.php?option=com_content&view=article&id=59&Itemid=57) www.upd.rs

Да ли ме чујеш сада?

Када одврнете музику на свом музичком уређају, пригушићете спољашњу буку и звуке, али коју цену ће платити ваш слух?

Ако сте и ви један од милион Европљана који слушају мп3 уређај сваки дан, битно је да себи поставите ово питање. Дуго излагање високој звучној фреквенцији може проузроковати трајно оштећење слуха – на пример, на 89 децибела (dB) јачине, само један сат слушања гласне музике дневно може бити опасно!

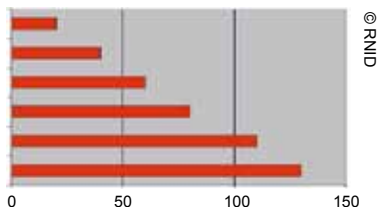
Послушајте мудар савет

Ризик од оштећења вашег слуха зависи од два фактора: јачине звука и дужине слушања. Приликом подешавања јачине звука, мења се и време у ком можете безбедно слушати музику. Једноставно, што гласније слушате музику, краћи је период у ком је слушање безбедно.

Запамтите, ако вам зуји у ушима после скидања слушалица, то је озбиљно упозорење да је музика била довољно гласна да вам оштети слух.

Колико гласно је гласно?

- 20 dB(A) – тиха соба током ноћи.
- 40 dB(A) – тиха дневна соба.
- 60 dB(A) – обичан разговор.
- 80 dB(A) – вика.
- 110 dB(A) – рад бушилице у близини.
- 130 dB(A) – полетање авиона на удаљености 100 м.

Док слушате свој музички уређај, покушајте да не пригушите сасвим звуке из околине: ако носите слушалице док ходате, возите бицикл или аутомобил, то може бити опасно... И не заборавите да се људима око вас можда не свиђа ваш музички укус. ■

Више информација:

www.dontlosethemusic.com
<http://youth.hear-it.org>
www.zdravlje.org.rs/ekoatlas/11a.htm

Користите заштиту у сексу

КОНДОМ је тренутно једино ефикасно средство за заштиту од полно преносивих болести (ППБ), укључујући и ХИВ (сиду). У исто време, кондом је и ефикасно контрацептивно средство.

Кондом ће вас – уколико га користите правилно и сваки пут када имате секс – заштитити од већине ППБ, чији је пораст констатован у Србији, као и широм Европе. Разлог ширењу ППБ јесте што још увек значајан проценат сексуално најактивнијих младих (16–24 године) не користи увек кондоме, или их чак користи ретко. Резултати бројних истраживања су показали да је кондом од латекса, ако се употребљава на правилан начин при СВАКОМ сексуалном односу, укључујући и орални секс, веома ефикасан у заштити од ППБ.

Приликом куповине кондома треба водити рачуна о следећем:

- » Купите га у апотеци или на кондоматима.
- » Проверите рок трајања.
- » На добром кондому увек пише да је електронски тестиран, чиме се избегава ризик од постојања рупа или других оштећења.
- » Чувајте га даље од директних извора топлоте и светлости.
- » Не носите га у џепу (новчанику) дуже од 24 сата, јер га топлота оштећује.

Да ли знате?

У свету сваког минута:

- » 380 жена остане у другом стању;
- » 190 жена суочава се са непланираном или нежељеном трудноћом;
- » 110 жена пролази кроз компликације које су у вези са трудноћом;
- » 40 жена има ризичан абортус;
- » 1 жена умире, што износи више од 500.000 жртава за годину дана!

НЕЖЕЉЕНА ТРУДНОЋА – није само њен проблем

Уживајте у интими, али уз пуну свест о томе шта та интима може донети. Користите превентиву и преузмите одговорност за сопствене поступке – и ви и ваш партнер. Нежељена трудноћа може постати ваш заједнички проблем за цео живот.

Различити типови инфекција

Скоро 70% жена и око 50% мушкараца који су имају ППБ немају видљиве сметње или упале, док не дође до неправљивих поремећаја. Зато је битно да сте упознати са типовима ППБ:

- » **Хламидија** је једна од најчешћих ППБ и једна од оних које се најбрже преносе. Последица „тихе“ вишегодишње инфекције најчешће је неплодност жене или мушкараца (код којих хронична упала простате повећава ризик појаве рака).
- » **Гонореја** изазива последице сличне хламидији. Могуће је да изостану уобичајени симптоми код оба пола (жути секрет, непријатан мирис или печење у току уринирања). Третира се и може бити излечена антибиотицима.
- » **Сифилис, трихомонијаза, херпес, гениталне брадавице и хепатитис Б** такође су честе ППБ о којима се треба детаљно упознати (и заштитити сталном употребом кондома).
- » **ХИВ** је потенцијално смртоносна ППБ, која разара имуни систем: када он ослаби, носилац вируса постаје неопоран на друге болести: инфекције попут туберкулозе, запаљење плућа, одређене врсте рака. Када болест уђе у најгору фазу, назива се СИДА (AIDS) и у овом моменту је неизлечива.

Потражите савет гинеколога оног момента када посумњате да постоји ризик од заразе. Већина ППБ, поготову у раној фази, лако се лечи – у противном, ризикујете дуготрајне проблеме, па чак и доживотне последице. ■

Више информација на:

www.jzas.net
www.zdravstvena.info
www.doktor.rs/forum/

Прави дил

Лажне батерије за мобилне телефоне освануле су у насловима пре неколико година када је неколико људи било озбиљно опечено, након што су батерије експлодирале током коришћења. Фалсификована роба није само незаконита већ може бити штетна за вас и вашу породицу.

Ниске цене робе могу привући вашу пажњу, али морате бити опрезни. Фалсификовани производи – не само лажне батерије за мобилне телефоне, него и лекови, бријачи, парфеми, играчке и друге ствари – могу бити штетни за вас и вашу породицу. Фалсификована играчка, на пример, може бити офарбана отровном бојом или може садржати ситне делове којима се мала деца у игри могу задавити.

Бацање на посао

Фалсификовање је велики посао и на годишњем нивоу поприма све веће размере. Криминалци могу данас производити робу у великим количинама и могу зарађивати много више. Многе међународне криминалистичке организације и терористичке групе служе се фалсификовањем како би финансирали своје активности. Када купујете фалсификат, новац директно одлази криминалцима. Фалсификовање штети регуларном пословању, што значи да мање новца иде у буџет једне земље. Због тога се отпушта све више радника и све слабије се финансирају програми у здравству и школству.

Да ли сте знали?

У 2008. години цариници ЕУ запленили су 178 милиона лажне и сумњиве робе.

Многи „лажњаци“ које цариници проналазе су уобичајени кућни апарати.

Како помоћи?

Шта се може предузети? Идеално би било зауставити увоз опасне робе на територију Европске уније и доступност такве робе њеним потрошачима. Управо зато цариници на границама земаља чланица трагају за фалсификованом робом.

Због слободне трговине између земаља чланица Европске уније, производ који прође кроз инспекцију у лукама, аеродромима или поштама земаља чланица, може бити транспортован по целој Европској унији без проблема.

Цариници користе различите методе у контроли велике количине производа који се сваке године увозе у Европску унију. На пример, они користе софистицирану опрему за скенирање, која помоћу рендгена може скенирати камионе; псе који могу да оњуше новац, дрогу, чак и ДВД и ЦД; такође, они користе методе за детаљну анализу ризика како би открили које испоруке могу садржати фалсификовану робу...

Како бити сигуран да ли је производ прави или је фалсификат?

Увек треба да купујете у провереној продавници, било кад купујете онлајн или у стандардној радњи. Али, уколико нисте сигурни да ли је нешто оригинал или фалсификат, ево пар савета:

- » Уколико је цена производа толико добра да вам је тешко да поверујете да је таква, то нешто значи. Многи фалсификати се продају по цени која је много нижа од цене аутентичног производа.
- » Проверите да ли је име производа написано исправно и да ли логотип делује исправно.
- » Потражите холограм или други контролни број на амбалажи. Име произвођача или увозника такође мора бити истакнуто на спољњој амбалажи. ■

Више информација:

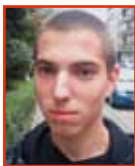
http://ec.europa.eu/taxation_customs/index_en.htm > Customs > Customs controls > Counterfeit and piracy
www.aim.be
www.upravacarina.rs/lat/Informacije/Stranice/KorisneInformacije.aspx

Шта је на етикети?

Да ли икад погледате етикету када купујете неки производ? Ево неколико разлога зашто у земљама чланицама ЕУ постоје правила шта треба да буде етикетирано.

Етикете нам говоре који је рок употребе неког производа, како се чува или користи и – најважније – шта је у њему. Ово је посебно важно за особе које пате од алергија. Већина истих правила за етикетирање важе широм целе ЕУ.

Да ли водите рачуна о пореклу и квалитету производа приликом њиховог коришћења?
„Не увек, али кад купујем храну - да. Водим рачуна о исхрани”. - Урош, 18

Добро је знати:

- » Сваки састојак, укључујући и адитиве и воду (изнад одговарајуће количине), мора бити приказан по опадајућем режиму тежине.
- » Уколико јестиви производи садрже састојке који могу изазвати алергијску реакцију, то мора бити јасно назначено на етикети.
- » Етикете указују на: количину енергије, протеина, карбоната, масти, влакана и натријума у храни итд.
- » И слике су важне. Јогурт који, на пример, користи више вештачку арому уместо правих малина, не може користити слику воћа на поклопцу.
- » Етикета мора садржати јасне податке о произвођачу или контакт податке о продавцу.

Етикетирање и алергије

Око 2% свих одраслих и 5% деце пати од неког облика алергије на храну. Јаке алергије могу довести и до смрти. Следеће намирнице могу изазвати алергије и морају се навести ако су састојци хране:

» житарице са глутеном	» кикирики, бадеми,	» млеко
» ракови и мекушци	» ораси и сл.	» целер
» јаја	» сусам	» сенф итд. ■
» риба	» соја	

Више информација:

http://ec.europa.eu/food/food/index_en.htm > Labeling & Nutrition
> Food Labeling
www.kombeg.org.rs/Komora/OpstaA.aspx?veza=2841

О људским и грађанским правима

Шта за вас значи демократија? Владавину народа? Једнако право на одлучивање? Одсуство свих облика дискриминације? Никад достижни идеал?

Савремени појам демократије немогуће је замислити без владавине права, постојања стабилних државних институција и поштовања људских права. Систем заштите људских права на нивоу ЕУ и њених држава чланица један је од најразвијенијих у свету. У процесу приступања Србије ЕУ, први услов је управо достизање и гарантовање пуне демократије у Србији кроз све органе власти.

Грађани, привреда, удружења и друге организације могу да упуте жалбу Европском омбудсману у вези са пропустима у администрацији институција и тела Европске уније. Европски омбудсман разматра ове жалбе, покушава да их реши споразумно и уколико је неопходно, може да направи посебан извештај за Европски парламент.

Институција Омбудсмана - Заштитника грађана је уведена у правни поредак Републике Србије 2005. године када је донет Закон о Заштитнику грађана. Заштитника грађана бира и разрешава Народна скупштина, којој је Омбудсман дужан да подноси годишње извештаје о раду. Заштитник грађана, по притужби грађана или сопственој иницијативи, проверава да ли је у раду органа управе било или има пропуста. Ако их утврди, Заштитник грађана тражи од органа управе да пропусте исправи и препоручује начин за то. Саветима и давањем мишљења Заштитник делује превентивно на спречавању случајева кршења људских права и слобода и унапређењу рада управе.

Први члан **Универзалне декларације о људским правима Уједињених нација** гласи: Сва људска бића рађају се слободна и једнака у достојанству и правима. Она су обдарена разумом и свешћу и треба једни према другима да поступају у духу братства.

Људска права

Шта је дискриминација? Да ли сте икада били предмет било какве дискриминације? Да ли су се према вама понашали ружно искључиво због вашег пола, година, изгледа, припадности некој нацији или националној мањини, ваших верских или неких других убеђења? Да ли сте ви дискриминисали некога из истих разлога?

Дискриминација значи прављење разлике, позитивне или негативне, између људи и ствари. Ако је особа третирана неправедно и на своју штету само зато што припада одређеној групи људи, то је негативна дискриминација.

Као грађанин, имате не само права, већ и обавезе. Основна обавеза је поштовање свих правних прописа.

Кроз порицање одређених права, дискриминација резултира неједнакошћу, подређеношћу и/или одузимањем политичких, образовних, друштвених, економских и културних права.

Слобода и једнакост представљају извор основних људских права. Једно од њих је и право на учествовање у управљању јавним пословима своје државе. У оквиру политичких права налазе се и право на држављанство, учешће на слободним изборима, право на политичко удруживање, слободу изражавања и мисли, као и право мирног окупљања.

Осим политичких права постоје и грађанска, економска, социјална и тзв. „права треће генерације“ (право на здраву животну средину, право на развој и културна права). Изузетно је важно поштовање и заштита економских и социјалних права грађана, а нарочито права из **радног односа** (право на једнакост, забрана дискриминације у остваривању права, право на заштиту на раду, право на ограничено радно време и одмор, право на правичне и повољне услове рада и друга права из ове области). У реалности, ова права о једнакости не спроводе се у потпуности, али се стално унапређују. Више информација о томе потражите на: www.centaronline.org/?stranica=kom_dokument&naredba=publikacije&id_kategorija=60&id_menu=12

Додатни сет права која ЕУ гарантује својим грађанима: посебна права резервисана за њене грађане, као што су права потрошача, слобода кретања, студирања и заснивања радног односа унутар ЕУ. Поједине категорије лица, као што су жене и деца, посебно су заштићене у оквиру система заштите људских права у ЕУ.

Заштитита људских права у земљама ЕУ

Кључни документ у области заштите људских права у Европи јесте **Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода**.

Њене потписнице нису само чланице Европске уније већ и друге европске државе. Конвенцијом је предвиђено и оснивање Европског суда за људска права. Под одређеним условима, сваки појединац, држављанин државе која је чланица Савета Европе, може се појавити као странка пред Судом, уколико сматра да су му нарушена права загарантована Конвенцијом. Знате ли да и грађани Србије могу иступати пред Судом?

Дечија права: Деца имају право да буду збринута у овиру породичног или неког другог, алтернативног окружења, као и на контакт са оба родитеља кад год је то могуће; право на образовање, културу и уметност; здравствену и социјалну заштиту, укључујући и права деце са инвалидитетом. Деци чији су родитељи растављени гарантује се контакт са оба родитеља, а државе чланице обезбеђују плаћање алиментације. Посебну заштиту имају деца која имају статус избеглица, деца лишена слободе, или деца која трпе било какав облик искоришћавања.

Жене су заштићене правом ЕУ и националним правом против ризика који су у вези са трудноћом, као изговора за дискриминацију на послу. Специфична права имају за циљ заштиту здравља на радном месту, омогућавање потребног периода породилског одсуства, као и заштиту трудница од отпуштања.

За више информација:

http://europa.eu/pol/rights/index_en.htm
www.ombudsman.europa.eu/home/en/default.htm
www.ombudsman.rs
www.coe.int
www.unicef.org
www.centaronline.org
www.bgcentar.org.rs

Особе са инвалидитетом

Процењује се да око 600 милиона људи широм света (1/10 светске популације) има неку врсту инвалидности. Инвалидитет може бити урођен или стечен. Процент становништва са инвалидитетом знатно је већи у земљама у развоју (15–20%) него у развијеним земљама (4–7%). Резултати истраживања показују да у Србији има око 800.000 особа са инвалидитетом. Велики број деце и младих свакодневно се суочава са огромним проблемима.

Терминологија

Израз „особе са инвалидитетом” означава особе које имају различита функционална ограничења – физичка, сензорна, интелектуална или емоционална – и прихватљивији је од употребе термина „хендикепирани” или „инвалиди” (препорука УН), јер се акценат ставља на личност и наглашава да се инвалидитет не односи на целу особу.

У комуникацији избегавајте:

1. изразе као што су: аутистичари, церебралци, параплегичари, Даунов синдром (називање особе по утврђеној дијагнози);
2. коришћење скраћеница: ОСИ, МНРО, ТИЛ, ЛМРО;
3. пежоративне термине: специјалци, умерењаци, богаљи, ретарди, слепци.

ПОМОЗИТЕ особама са инвалидитетом када се суочавају са следећим физичким и социјалним баријерама:

- » предрасудама око инвалидности, неједнакошћу и сажалењем;
- » отежаним приступом објектима и другим логистичким проблемима;
- » ограниченим приступом информацијама и средствима комуникације.

Положај у друштву

Положај особа са инвалидитетом унапређује се како у нашој земљи, тако и у свету, али они и даље често живе у сиромаштву, изложени су предрасудама и дискриминацији. У Србији половина нема никакво образовање, а само 13% има посао, што значи да зависе од издржавања других. Важна је свест о томе колико је таквих људи у нашем друштву и какву врсту подршке може свако од нас да им пружи.

Параолимпијске игре

Олимпијске игре за спортисте са инвалидитетом, познате под називом Параолимпијске игре, један су од најзначајнијих међународних спортских догађаја. Први пут су организоване 1960. у Риму, одржавају се исте године када и Олимпијске игре, а од 1988. и на истом месту. На Параолимпијским играма 2008. у Пекингу (4.000 такмичара из 148 земаља) Србију је представљало 14 спортиста (атлетика, стрељаштво и стони тенис), а сребрне медаље освојила је Борислава Пекић у стоним тенису у колицима и Драженко Митровић у бацању диска из колица.

www.paralympic.org

Чланица Београдског савеза спортова и рекреације особа са инвалидитетом Данијела Јовановић прва је жена са инвалидитетом у свету која је освојила највиши врх Европе – Елбрус на Кавказу. ■

Корисни сајтови:

www.minrzs.gov.rs/cms/doc/vodic/vodic.pdf
www.enil.eu
www.crid.org.rs
www.cilsrbija.org/ser/index.php
<http://resursnicentar.ehons.org.rs/o-nama/>

Имам право гласа – користим га

Није довољно да вам је право гласа загарантовано, потребно је да га користите! То је једини начин да учествујете у развоју свог краја, места, региона или државе.

Изборни систем у Србији

Србија је целовита изборна јединица у којој се примењује пропорционални изборни систем. Да би могла да учествује у подели посланичких места, једна изборна листа мора да на изборима освоји најмање 5% од укупног броја гласова.

Грађани у Србији углавном показују много мање интересовања за локалне изборе, иако они одлучују о начину решавања свакодневних потреба (јавне службе, привреда, инфраструктура), него за парламентарне и председничке изборе.

Више информација:

www.nik.parlament.gov.rs
www.cesid.org

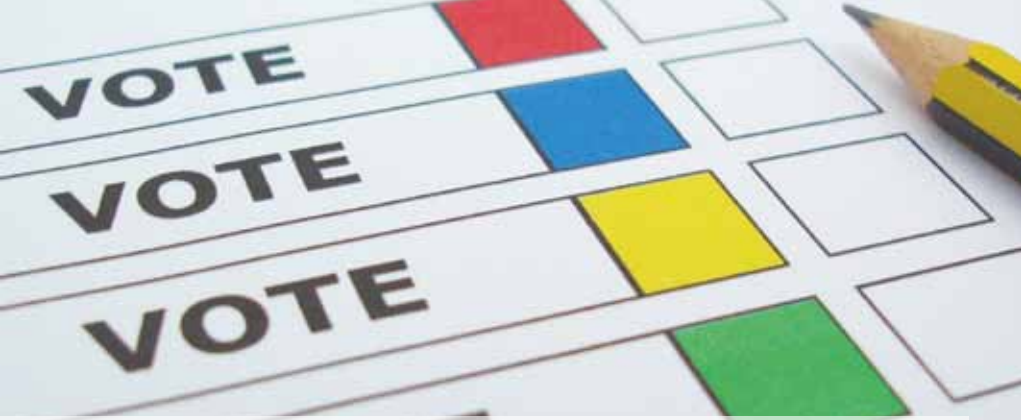
Изразак на изборе није једини вид политичког активизма. Овде спадају и разни облици ангажовања појединаца на различитим нивоима у периоду између избора (нпр. деловање у оквиру удружења

грађана, лоби група, група за притисак, праћење политичких дешавања). Свега 4% грађана у Србији оцењује да је политички активно! Међу грађанима старости од 20 до 29 година, њих 10% изјашњавају се као стални апстиненти на изборима, док је код остатка популације тај проценат око 7%.

Политичке странке из Србије као чланице алијанси европских партија

У оквиру ЕУ, политичке странке се организују на европском нивоу, чинећи алијансе европских политичких партија истих или сличних идеолошких профила. Оне у своје чланство примају и политичке партије из држава које нису чланице ЕУ, тако да су и неке политичке странке из Србије чланице алијанси европских политичких странака. На тај начин оне се припремају за будућу сарадњу, активност и груписање у оквиру Европског парламента.

http://europa.eu/scadplus/glossary/eu_parties_status_en.htm

Да ли мислите да је важно изаћи на изборе? Зашто?

„Да, битно је изнети своје мишљење“.
Сања Т, 18

*„Важно је јер је лепо веровати
у промене на боље“.*
Урош, 18

Да ли сте чули за Европски парламент младих?

Европски парламент младих (ЕПМ) основан је 1987. године у Француској ради развијања политичке дебате, неговања интеркултуралног дијалога и размене различитих идеја. ЕПМ чине 32 организације које своја седишта имају и ван држава чланица ЕУ, а обухвата више од 20.000 младих Европљана. Више података и контакт за ЕПМ Србије наћи ћете на сајту www.eypej.org

Ученички парламент

У оквиру средњих школа, постоји законска могућност организовања ученичких парламената, тела које чине по два ученика сваког одељења у школи, ради:

- » давања мишљења и предлога школским органима;
- » разматрања сарадње ученика и наставника;
- » обавештавања ученика о важним питањима.

Ово је полигон за учење о томе како се одређују приоритетне активности, како се прави акциони план за решавање проблема и како се на демократски начин утврђују циљеви и доносе одлуке. ■

Више информација:
<http://djackiparlamenti.org>

Нетолеранција се неће толерисати

У Европској унији негује се став да се основна права морају поштовати, а разноликости посебно ценити. И поред тога, расизам, ксенофобија и нетолеранција и данас постоје у нашим друштвима.

Сви облици расизма и нетолеранције забрањени су законима Европске уније. Ипак, расизам и дискриминација опстају у разним, више или мање суптилним облицима. Нетолеранцију може стварати разлика у изгледу (боја коже, инвалидитет, пол, старост итд.) или разлика у верским или политичким схватањима, сексуална оријентација и др...

Повеља основних права

ЕУ је себи поставила циљ промовисање људских права унутар Уније и широм света. Права сваког појединца у ЕУ наведена су у неким важним документима, као што су оснивачки уговори Европске уније, национални уставни или уставне традиције, прецедентно право Европског суда правде и Европског суда за људска права.

Пошто су ова права регулисана у различито време, на различите начине и у различитим облицима, ЕУ је одлучила да их, ради јасноће и прецизности, све укључи у један документ – Повељу основних права.

Члан 21(1) Повеље о основним правима

„Свака дискриминација заснована на било ком основу, као што је пол, раса, боја коже, етничко и социјално порекло, генетске карактеристике, језик, религија или уверење, политички или било који ставови, припадности националним мањинама, својина, рођење, инвалидитет, старост или сексуална оријентација је забрањена”.

Са своја 54 члана, Повеља о основним правима подразумева свеобухватну листу права укључујући:

- » право на људско достојанство
- » право на живот
- » право на поштовање приватног и породичног живота
- » забрану ропства
- » право на фер суђење
- » право на слободно изражавање
- » право на глас и бити изгласан.

Да ли сте знали?

Један од четири Европљанина био је сведок дискриминације или узнемиравања у протеклој години, док један од шест тврди да је и сам био дискриминисан. (Еуробарометар 2009).

Право на запослење

У сфери запошљавања, противно је законима ЕУ да се дискриминише на основама расе, етничког порекла, религије или уверења, старости, сексуалне оријентације или инвалидитета. Ради се на проширењу ових права на области изван запошљавања, које укључују социјалну и здравствену заштиту и образовање и приступ производима и услугама. Нека од ових права већ су укључена у националне законе у Србији.

Све институције ЕУ (Савет, Парламент и Комисија) морају поштовати ова права и принципе Повеље. Повељу такође примењују и земље чланице ЕУ када примењују законе ЕУ. Другим речима, судије широм ЕУ, када примењују правила у зони надлежности ЕУ, обезбеђују да се права младих поштују.

Права младих

Повеља такође садржи и члан о правима деце. Дететом се сматра свака особа млађа од 18 година. У овој области Повеља се заснива на Повељи о правима деце Уједињених нација (и позива се на њу), која набраја права све деце.

У најбољем интересу детета: водећи принцип за све одрасле када доносе одлуке за децу.

Када одрасли доносе одлуке за децу, требало би да размисле о томе како ће њихове одлуке утицати на њих. Поштовање овог принципа једно је од најнапреднијих достигнућа, јер препознаје чињеницу да је дете појединац и да има сопствена права.

Како се наводи у Конвенцији о правима детета, права младих људи су:

- » право на лични развој;
- » право на поштовање њихових ставова и стално поштовање њихових најбољих интереса;
- » право на име и националност, слободу изражавања, право на приступ информацијама које их се тичу;
- » право на живот у породичном окружењу или у алтернативном старању и на контакт са оба родитеља када год је то могуће;
- » право на здравствену и социјалну заштиту, укључујући права за децу са инвалидитетом;
- » право на образовање, одмор, културу и уметност;
- » посебна заштита избегле деце, деце у систему домова за малолетнике, деце лишене слободе и деце која трпе економску, сексуалну експлоатацију или друге облике експлоатације. ■

Више информација:

www.ljudskaprava.gov.rs
www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf
http://ec.europa.eu/justice_home/index.html
<http://fra.europa.eu>
www.eucharter.org
www.unicef.org/crc

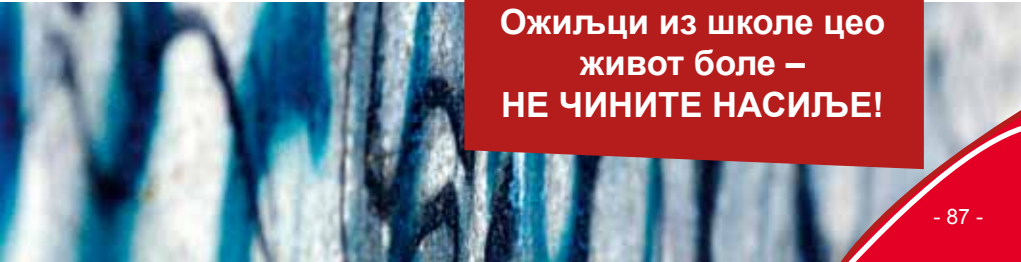
Стоп насиљу у школама!

Тукли друга бејзболком!
Девојчице злостављале ученицу своје школе!
Средњошколац избоден ножем наред учioniце!
Пијани професор малтретирао ђаке!
Ученика претукли вршњаци после часа!

Ово су само неки од наслова које читамо и слушамо у медијима. Некада су случајеви агресивности наставника према ученицима били бројнији, али су се времена променила. **Једна трећина ученика сматра да је насиље у школи свакодневица, да су сада ученици све агресивнији и да је све више оних који трпе и ћуте.**

Агресивност се испољава кроз вербалне нападе (вређање, оговарање, ширење лажи о другима), искључивање вршњака из заједнице и кроз физичке нападе. И девојчице постају агресивније. Насилни ученици ремете наставу, беже са часова, бораве у оближњим кафићима и долазе у школу под дејством алкохола. Ученици основних школа углавном су насилни према наставницима и млађим ученицима, и то се најчешће дешава у просторијама школе. Средњошколци су најчешће агресивни према својим вршњацима, и то насиље се преноси и ван школе.

Истраживање Института за психологију Филозофског факултета у Београду, спроведено у 54 школе у Србији, показало је да је у периоду истраживања 2/3 ученика било бар једном изложено неком облику насиља. Најчешћи облици насилног понашања су: вербално насиље (вређање, исмевање, ширење лажи и сплеткарење), изолација, претње и застрашивања. Чак 23% ученика изјављује да су једном (17,6%) или више пута (4,7%) доживели да их наставник увреди, исмеје или удари.

**Ожиљци из школе цео
живот боле –
НЕ ЧИНТЕ НАСИЉЕ!**

Корак број један: Размислите у којим ситуацијама сте се ви насилнички понашали

- » Да ли имате своје сталне или повремене „мете“ за забаву? Да ли вам је потребно да будете први у стварању нереда, застрашивању, утврђивању „правила игре“ која не важе за вас и ваше изабранике?
- » Можда сте она слатка другарица која зна све о сваком и то дели са свима?

Шта год да је узрок, колико год то вама изгледало безазлено или нормално – верујте да није. Да ли сте се запитали зашто то радите и да ли постоји другачији, конструктивнији начин да решавате своје проблеме?

Корак број два: Како се одбранити?

Ако вас неко у школи вређа или омаловажава, физички напада и прети, немојте трпети – пронађите начин да се одбраните!

- » Потражите помоћ – обратите се одраслој особи у коју имате поверења, која може попричати са насилником, заштитити вас или казнити њега.
- » Ако знате за неки други случај насиља, испричајте родитељима, педагогу, психологу, наставнику.
- » Дружите се са што више људи, имајте пријатеље, будите љубазни, градите своју позитивну мрежу одбране.
- » Подршка одраслих веома је важна, па увек поделите своју узнемиреност.
- » Немојте мислити да се то догађа само вама – догађа се многим вашим вршњацима у земљи и свету – зато се удружите у отпору насилницима.
- » Не мислите да то заслужујете из било ког разлога, не прихватајте статус „жртве“, јер то може постати ваш „кавез“ за цео живот.
- » Наставите да се обраћате за помоћ, док неко нешто не предузме.
- » Не избегавајте школу, јер тиме само одлажете проблем и заостајете у градиву.
- » Када је могуће – одуприте се: будите чврсти и јасни, реците „ПРЕСТАНИ!“.
- » Ако сте изложени увредама насилника, покажите му да вас то не дотиче.
- » Не користите насиље над насилником.

„Нажалост, јесам, али једино што сам могла да урадим је да обавестим директора“.

Мина, 18

Да ли сте икада присуствовали сцени насиља у школи? Како сте реаговали?

„Нисам, не знам како бих реаговала. Не бих имала храбрости да се умешам“.

Николина, 18

„Да, али избегавам да се мешам у туђе проблеме“.

Вукан, 18

Корак број три: Помозите жртвама насилничког понашања!

Вршњаци особе изложене насилничком понашању у школи најчешће не схватају озбиљност ефеката које (поновљено) насилничко понашање оставља на жртву: врло често им је потребна лекарска помоћ, неки чак размишљају о самоубиству, други се самоповређују на различите начине или пате од поремећаја у исхрани.

Многобројни наведени знаци могу вам указати на то да је неки/а ваш/а вршњак/иња изложен/а насилничком понашању. Можда се плашите да ћете, уколико помогнете жртви, и сами бити изложени насиљу? Ипак, много је опција пред вама, будите храбрији, обратите се:

- » одраслима, који морају или могу да помогну;
- » друговима – ради заједничког супротстављања насилнику;
- » пратите дешавања, бележите, пишете у школским новинама о ономе шта видите. ■

Више информација на:
www.pedagog.rs

Породица – моје уточиште

Према анкети која је направљена за потребе овог текста, тема породичног насиља средњошколцима изгледа страна, хипотетичка, никад/ретко виђена у сопственом окружењу, теоретска дискусија... Да ли је то реално тако – да ли познајете границу између васпитавања и насиља?

СУПРОТСТАВИТЕ СЕ – насиље над дететом један је од најнехуманијих злочина

Физичко насиље над децом обухвата примену физичке силе којом се наносе озледе и угрожава здравље или живот малолетника. **Процењује се да су у 95% случајева злостављачи родитељи.** Поочими, помајке, очуси и маћехе чине 10–15% ове групе.

Психичко насиље подразумева запостављање, угрожавање, потцењивање, вређање или вербално нападање личности малолетника, испољавање негативних осећања или лишавање подршке. Ово, „**насиље без употребе силе**“ оставља дубоке трагове на емотивни, ментални и социјални развој детета.

Сексуално насиље подразумева сваки вид сексуалног злостављања малолетника од стране старије особе од поверења. Ту се не мисли само на сексуални однос већ и на употребу скаредних речи или звукова, излагање детета ономе што оно не жели да види, као и сваки вид непримереног додиривања.

Стварност: Према подацима УНИЦЕФ-а, у Србији је 73% деце од 2 до 14 година изложено неком облику психичког или физичког кажњавања у породици: 51% деце изложено је лакшим, а 7% тешким облицима физичког кажњавања.

Како бисте реаговали када бисте сазнали да је ваш(а) друг(арица) жртва породичног насиља?
„Пробала бих да разговарам са њом, а онда бих рекла родитељима. Вероватно бисмо их пријавили.“

Кристина, 18

Пријавите насиље!

Насиље над децом у 90% случајева чини неко ко им је близак – рођак, пријатељ, познаник, а 10% насиља чине институције или непознати починиоци.

Уколико сумњате да је неко жртва злостављања у породици, чак и ако немате довољно

„доказа“, обратите се за помоћ, савет, пријавите случај:

- » родитељима, наставницима, психологу школе, школском полицајцу;
- » центрима за социјални рад;
- » хитној помоћи;
- » полицији;
- » најближем педијатру;
- » домовима здравља.

Чак и ако се испостави да се злостављање није догодило, то је добра вест. Ви сте само показали да бринете о својим пријатељима, рођацима или вршњацима. ■

Према подацима Инцест траума центра Београд, у Србији су свака трећа девојчица и сваки седми дечак жртве сексуалног злостављања.

Више информација:

www.savetovalisteprotivnasilja.org/active/sr-latin/home/nasilje_u_porodici.html
www.sos-telefon.org.rs
www.incesttraumacentar.org.rs
www.plan-international.org/action/violence
www.beosupport.org.rs

Насиље у вези

Младост је полетна, лепа, спонтана, заљубљива – она је основа будућег срећног живота. Како разликовати разочарања у интимним везама (као део редовног сазревања) од траума насилничког понашања које остављају животни печат?

Уколико приметите да је ваш/а пријатељ/ица изложен/а насилничком понашању у вези, реагујте, иако то може бити непријатна ситуација. Ћутање оправдава насиље! Попричајте чим приметите прве знаке злостављања, не дозволите да злостављање оде сувише далеко да бисте се умешали.

Злостављач у вези:

- » Прети или физички напада партнера.
- » У бесу не бира речи, губи контролу, баца или ломи ствари.
- » Вређа партнера у разним ситуацијама, чак и јавно.
- » Реагује на веома буран и посесиван начин, не прихвата разлике у ставовима.
- » Константно проверава свог партнера, оптужује, измишља разлоге за свађу.
- » Покушава да одлучује за обоје, без консултовања са партнером.
- » Ужива дрогу и/или алкохол.

Особа која трпи насиље у вези може и треба да се обрати за помоћ Виктимолошком друштву Србије, Саветовалишту против насиља у породици, Аутономном женском центру или Асоцијацији за женску иницијативу (АЖИН).

Жртва у вези:

- » Осећа се несигурно, спутано, често уплашено и несамостално.
- » Константно отказује договоре, често одустаје од ствари које су јој/му битне.
- » Има знаке физичких повреда (модрице или посекотине).
- » Има присилне сексуалне односе.
- » Партнер захтева да му он/а буде увек доступан/на.
- » Све више је изолован/а од породице и друштва. ■

Више информација:

www.vds.org.rs
www.womenngo.org.rs

www.sigurnakuca.org
www.astra.org.rs

Спорт – позитивна идентификација са идолима

Људи у Србији верују да је спорт ствар која их најбоље представља у свету. Свака нова победа дочекује се са огромним узбуђењем, а сваки пораз проživљава се болно. Спорт је у Србији увек био и остао стална тема на послу, у кућама и школама, тзв. „најважнија споредна ствар у животу“.

Да ли се довољно бавимо спортом или смо само навијачи које за спорт везују успеси локалног клуба или наших спортиста у свету? У периоду изолације и друштвене кризе која је у Србији владала током деведесетих година прошлог века, врхунски спортисти су представљали наш једини прави „прозор у свет“. Управо због тога они се сматрају најбољим амбасадорима Србије у свету. Колико нас они мотивишу да се бавимо спортом?

Аматерски спорт у Србији

Успеси врхунских спортиста Србије и њихов хуманитарни рад значајно доприносе развоју аматерског спорта, јер млади који се баве спортом не могу или не желе сви да то раде професионално. Аматерски спорт подвлачи значај дружења, правилног психичког и физичког развоја и здравог живота, наспрам коришћења дроге и алкохола и свих облика насиља и нетолеранције.

Да ли знате

да је 2007. обележено 150 година телесног вежбања и спорта и 125 година соколства у Србији?

Савез за школски спорт и олимпијско

васпитање Србије основан је 1969, са циљем да се бави организацијом спортских такмичења основних и средњих школа Републике Србије у атлетици, гимнастици, пливању, стоном тенису, стрељаштву, рукомету, кошарци, одбојци и малом фудбалу. Током једне школске године, у наведеним спортовима, кроз свих 5 нивоа такмичења прође око 500.000 ученика. Савез је од 2005. године члан Међународне федерације школског спорта (ISF).

Спортски подмладак – ризница без новца

Добри резултати спортиста у млађим категоријама (у кошарци, ватерполу, фудбалу, атлетици, пливању, итд.) сведоче о популарности и утицају спорта на младе у Србији. Многобројне медаље освојене у млађим категоријама не понављају се увек у сениорској конкуренцији, јер друштво у Србији улаже у спорт пет пута мање него у Аустрији. Зато БРАВО за пожртвоване родитеље и заинтересоване спонзоре!

На VIII Олимпијским спортским играма ученика Републике Србије, маја 2008. у Нишу, учествовало је око 4.500 ученика и око 700 професора.

Спортисти Србије и хуманост

Нису само спортски резултати разлог што спортисти у Србији постају узор младима. Други важан разлог је њихово друштвено ангажовање и помоћ угроженима. Александар Ђорђевић, Ана Ивановић и Јелена Јанковић добили су титуле амбасадора добре воље које додељује УНИЦЕФ (www.unicef.rs/unicef-ambasadori.html). Сви они су део велике хуманитарне акције, чији се приход користи као помоћ програму УНИЦЕФ-а „Школа без насиља“.

На свој опроштај од професионалног бављења кошарком, Владе Дивац је у Србију довео многобројне кошаркаше: Криса Вебера, Сашу Вујачића, Скота Поларда, Предрага Стојаковића, Бобија Џексона, Тонија Кукоча, Панајотиса Фасуласа и многе друге. Слично је учинио и Саша Ђорђевић.

Који спорт највише волите да пратите и имате ли омиљеног домаћег спортисту?

„Волим паркур и кошарку. Омиљени спортиста ми је Богдан Цветковић“.

Вукан, 18

Спортисти Србије

Пратите ли наступе спортиста Србије? Јесте ли некад присуствовали дочецима врхунских спортиста у Београду или вашем месту?

Многи српски спортисти играју у светски познатим клубовима, а светски познати спортисти наступају за Србију. Примера заиста има много, тешко је набројати све, чак и најскорије успехе. Ево само неколико примера:

- » Јелена Јанковић, Ана Ивановић, Новак Ђоковић, Ненад Зимоњић, Виктор Троицки, Јанко Типсаревић, Ненад Зимоњић заузимају неке од водећих позиција на светским тениским ранг листама.
- » Јасна Шекарић је, такмичећи се у стрелаштву, у каријери освојила чак 37 златних медаља!
- » Милорад Чавић је европски рекордер у пливању на 50 метара стилем делфин, носилац олимпијског сребра 2008. Завршетак финалне трке и крајње неизвесна борба са осмоструким олимпијским шампионом Мајклом Фелпсом била је тема дана у свету.
- » Нађа Хигл је освојила златну медаљу на Светском првенству у Риму. У трци на 200 м прсно све је изненадила и победила резултатом 2:21,62 минута. Овим резултатом, млада пливачица из Србије поставила је нови европски рекорд и постала прва репрезентативка наше земље којој је тако нешто пошло за руком.
- » Владимир Вујасиновић освојио је чак 16 медаља на највећим светским ватерполо такмичењима, последњу у каријери у Пекингу.
- » Светлана Китић је 2010. године у избору учесника из 150 земаља на сајту Међународне рукометне федерације (IHF) добила признање за најбољу рукометашицу свих времена. ■

Више информација:

www.oks.org.rs
www.mos.gov.rs
www.skolskisportsrbije.org.rs

A colorful illustration at the top of the page shows a group of stylized human figures in various colors (green, blue, orange, purple, brown, pink) standing in rows, representing diversity.

Лепота разноликости

Културна разноликост у Европи огледа се у мноштву језика, религија, обичаја, архитектонских стилова, кулинарских специјалитета, фолклора и образаца понашања народа који у њој живе. Једино упознавањем других, прихватањем и поштовањем различитости, народи Европе могу учинити културну разноликост основним и препознатљивим обележјем европске културе.

Јачање међукултурног дијалога и интеракција са Европљанима, отвореност према другим културама, толеранција и поштовање различитости, нарочито међу младима, повезаће Србију са осталим народима и културама Европе и света.

Вишејезичност у ЕУ – шанса за интересантан посао

ЕУ има 27 држава чланица и 23 службена језика, са којих и на које се свакодневно преводe хиљаде докумената. У моменту пријема нове чланице у ЕУ, појављује се потреба да се ангажује много преводилаца са тог језика на све званичне језике ЕУ. Тако ће бити и са Србијом. Да ли размишљате о томе као о својој будућој професији?

Српска култура и традиција

Српски културни идентитет почива на мешавини источних и западних културних образаца:

- » Источњачки дух српске културе чине остаци византијског културног наслеђа (православно хришћанство; византијски стил градње; средњовековни манастири; ћирилица) и вишевековне отоманске владавине на балканским просторима (неколико хиљада речи у српском језику пореклом су из турског док се српска национална кухиња у великој мери састоји од модификованих оријенталних специјалитета).
- » Елементи западноевропске традиције се интензивније уграђују у српски културни модел ширењем просветитељства крајем 18. века. Доситеј Обрадовић, познат као „српски Сократ“, сматра се родоначелником српског просветитељства. Тежио је да свој народ просвети и уздигне на ниво других, образованих житеља ондашње Европе пишући и преводећи књиге на народни језик, са циљем да „свет разума чак до простих сељана и самих пастирских

колиба рашири“. Током 19. и почетком 20. века процес су наставили талентовани млади људи из Србије, одлазећи на школовање у Западну Европу и враћајући се у своју земљу као адвокати, доктори и инжењери, доносећи модерне идеје и ширећи дух западне цивилизације.

Фестивалско обликовање културе

У свету, као и у Европи, постоје хиљаде фестивала, од којих су неки мање, а други више познати. Подржани од стране међународних, националних или регионалних организација, јавних администрација или приватних удружења, они су намењени широкој публици или одређеној генерацији, појединим видовима уметности или задовољавају специфичне културне потребе своје публике.

*Да ли има довољно културних садржаја у понуди у месту у коме живите?
„Нема, немамо ни биоскоп“.*

Жељко, 18

Погледајте:

- » Европске престонице културе (од 1985) као начин зближавања грађана ЕУ – http://ec.europa.eu/culture/our-programmes-and-actions/doc413_en.htm
- » Југоисточна Европа: људи и културе – www.southeast-europe.eu
- » Културни коридори Југоисточне Европе (Cultural Corridors of South East Europe) – www.seecorridors.eu/?w_p=97&w_l=2&w_c=8
- » Водич за догађаје у свету (World Event Guide) – www.whatsonwhen.com

Важни фестивали у Србији:

Егзит (Exit)

– највећи музички догађај у Југоисточној Европи:

www.exitfest.org

ГУЧА – такмичење трубачких оркестара:

www.guca.rs

БИТЕФ – Београдски интернационални театарски фестивал: www.bitef.rs

ФЕСТ – Филмски фестивал, Београд:

www.fest.rs

НИШВИЛ – Међународни џез фестивал, Ниш:

www.nisville.com

СИНЕМАФЕСТ

– Међународни фестивал филма, НовиСад:

www.cinematicity.org

Фестивал филмског сценарија, Врњачка Бања: www.screenfest.org.rs ■

Миленијумски развојни циљеви

Миленијумске развојне циљеве које је 189 држава на Миленијумском самиту Уједињених нација 2000. одлучило да примени, треба да смање сиромаштво у свету до 2015. године. Ти циљеви су:

1 Искоренити крајње сиромаштво и глад – преполовити број људи који живи са мање од 1\$ по дану и оних који пате од глади.

2 Омогућити свима основно образовање – обезбедити свој деци, укључујући и девојчице, похађање основне школе.

3 Промовисати родну равноправност и ојачати положај жена – елиминисати родне разлике на свим нивоима образовања.

4 Смањити стопу смртности деце – смањити стопу умирања деце старости до 5 година за две трећине.

5 Побољшати здравље породиља – смањити смртност жена на порођају за три четвртине.

6 Борити се против сиде, маларије и других болести.

7 Обезбедити одрживи развој – преполовити број људи који немају приступ здравој питкој води.

8 Развијати глобална развојна партнерства – смањити трговинске намете и дугове за најсиромашније земље и повећати им помоћ. ■

Више информација:

http://ec.europa.eu/europeaid/index_en.htm
http://ec.europa.eu/development/index_en.cfm
www.un.org/millenniumgoals/
www.prsp.gov.rs

	Површина (км ²)	Становништво	Престоница
Аустрија	83,858	8,355,260	Беч
Белгија	30,510	10,754,528	Брисел
Бугарска	110,910	7,606,551	Софија
Велика Британија	244,820	61,634,599	Лондон
Грчка	131,940	11,257,285	Атина
Данска	43,094	5,511,451	Копенхаген
Естонија	45,226	1,340,415	Талин
Ирска	70,280	4,465,540	Даблин
Италија	301,230	60,053,442	Рим
Кипар	9,250	793,963	Никозија
Летонија	64,589	2,261,294	Рига
Литванија	65,200	3,349,872	Виљнус
Луксембург	2,586	493,500	Луксембург
Мађарска	93,030	10,031,208	Будимпешта
Малта	316	413,627	Валета
Немачка	357,021	82,002,356	Берлин
Пољска	312,685	38,135,876	Варшава
Португалија	92,391	10,627,250	Лисабон
Румунија	237,500	21,498,616	Букурешт
Словачка	48,845	5,412,254	Братислава
Словенија	20,253	2,032,362	Љубљана
Србија	88,361*	7,320,807*	Београд
Финска	337,030	5,326,314	Хелсинки
Француска	547,030	64,351,000	Париз
Холандија	41,526	16,486,587	Амстердам
Чешка Република	78,866	10,467,542	Праг
Шведска	449,964	9,256,347	Стокхолм
Шпанија	504,782	45,828,172	Мадрид

Напомене:

БДП (Бруто домаћи производ) по глави становника у PPS (Стандард куповне моћи). Употреба стандарда куповне моћи елиминира разлике у нивоима цена између земаља, и пружа могућност јаснијег поређења БДП-а између земаља. Уколико је индекс једне земље већи од 100, онда ова земља има виши ниво БДП-а по глави становника него што је просек у ЕУ, и обрнуто.

БДП по глави становника у PPS (2008)	Незапсленост (јун 2009)	Број корисника мреже Facebook (2009)	Датум придруживања ЕУ		
123.2	4.80%	850,000	1995		
114.7	7.70%	2,430,000	1952		
40.2	6.40%	530,000	2007		
117.2	7.80%	19,980,000	1973		
93.9	9.20%	1,750,000	1981		
118.4	6.10%	2,030,000	1973		
68.2	13.30%	70,000	2004		
136.6	12.20%	920,000	1973		
100.5	7.40%	10,510,000	1952		
94.7	5.30%	290,000	2004		
55.8	17.10%	40,000	2004		
61.1	13.70%	200,000	2004		
271.4	6.40%	110,000	1952		
62.8	9.60%	350,000	2004		
75.5	7.30%	110,000	2004		
116.1	7.70%	3,610,000	1952		
57.6	8.00%	660,000	2004		
75.5	9.20%	560,000	1986		
45.8	6.40%	260,000	2007		
90.7	11.20%	650,000	2004		
71.9	6.00%	370,000	2004		
41.05	16.6%	1,423,680	—		
115.1	8.50%	1,190,000	1995		
107.4	9.50%	11,420,000	1952		
135	3.30%	1,190,000	1952		
80.1	6.50%	1,230,000	2004		
121.5	8.80%	2,400,000	1995		
103.4	18.10%	6,310,000	1986		

Извори: Eurostat / O'Reilly Media / Balkaninsight.com / Републички завод за статистику Републике Србије

* без Косова и Метохије

понедељак 15. новембар 2010.

уторак 16. новембар 2010.

среда 17. новембар 2010.

1 1999 – На самиту ОЕБС–а у Истанбулу је усвојена Повеља о европској безбедности којом се сукоби унутар држава сматрају легитимним предметом бриге међународне заједнице.

четвртак 18. новембар 2010.

петак 19. новембар 2010.

субота - недеља 20 - 21. новембар 2010.

20. новембар – Светски дан детета, обележава дан кад су 1959. Уједињене нације усвојиле Декларацију о правима детета, а 1989. Конвенцију о правима детета. За више информација:
www.unicef.org/crc/

понедељак 22. новембар 2010.

уторак 23. новембар 2010.

среда 24. новембар 2010.

1 Збир бројева на супротним странама коцке увек је седам.

четвртак 25. новембар 2010.

петак 26. новембар 2010.

субота - недеља 27 - 28. новембар 2010.

"Бити у исто време и веома смео и веома опрезан, уметност је успеха".
Наполеон

понедељак 29. новембар 2010.

уторак 30. новембар 2010.

среда 1. децембар 2010.

четвртак 2. децембар 2010.

петак 3. децембар 2010.

субота - недеља 4 - 5. децембар 2010.

1507 – Немачки картограф Мартин Валдземилер (Waldseueller) је објавио прву географску карту новог континента којем је дао назив Америка према имену италијанског морепловца Америга Веспучија (Vespucci).

понедељак 6. децембар 2010.

уторак 7. децембар 2010.

среда 8. децембар 2010.

Било би добро кад би младост знала све што може, а старост могла све што зна.
Бурманска пословица

четвртак 9. децембар 2010.

петак 10. децембар 2010.

субота - недеља 11 - 12. децембар 2010.

Под окриљем Уједињених нација, 10. децембра се обележава Међународни дан људских права.
Универзалну декларацију о људским правима можете прочитати на: www.unhchr.ch/udhr/lang/eng.htm

понедељак 13. децембар 2010.

уторак 14. децембар 2010.

среда 15. децембар 2010.

I Отисци прста коала и људи су толико слични да их је тешко разликовати, чак и под микроскопом.

четвртак 16. децембар 2010.

петак 17. децембар 2010.

субота - недеља 18 - 19. децембар 2010.

Од 2004. више жена него мушкараца дипломира на високошколским установама у Европи.

понедељак 20. децембар 2010.

уторак 21. децембар 2010.

среда 22. децембар 2010.

1 21. децембра 1937 – У Холивуду је одржана премијера филма Волта Дизнија (Walt Disney) „Снежана и седам патуљака“, првог дугометражног цртаног филма у филмској историји.

четвртак 23. децембар 2010.

петак 24. децембар 2010.

субота - недеља 25 - 26. децембар 2010.

У првом запису о украшавању четинара за Божић помиње се окићено дрво из Риге у Летонији 1510. године.

понедељак 27. децембар 2010.

уторак 28. децембар 2010.

среда 29. децембар 2010.

1 Мада је АИДС (или СИДА - синдром стеченог имунолошког дефицита) откривен пре 25 година, лек још увек није пронађен. СИДА је и даље један од најчешћих узрочника смрти у свету.

четвртак 30. децембар 2010.

петак 31. децембар 2010.

субота - недеља 1 - 2. јануар 2011.

СПРЕЋНА НОВА ГОДИНА

понедељак 3. јануар 2011.

уторак 4. јануар 2011.

среда 5. јануар 2011.

Арапско писмо се пише с десна на лево.

четвртак 6. јануар 2011.

петак 7. јануар 2011.

субота - недеља 8 - 9. јануар 2011.

понедељак 10. јануар 2011.

уторак 11. јануар 2011.

среда 12. јануар 2011.

 1494. године штампарија на Цетињу штампала је прву књигу на српском језику под називом «Октоих правојасник» Ђурђа Црнојевића и штампара Макарија, једну од највише коришћених богослужбених књига у Српској православној цркви.

четвртак 13. јануар 2011.

петак 14. јануар 2011.

субота - недеља 15 - 16. јануар 2011.

Који је највиши водопад на свету?

понедељак 17. јануар 2011.

уторак 18. јануар 2011.

среда 19. јануар 2011.

"Две ствари су бесконачне: свемир и људска глупост; мада нисам сигуран за свемир".
Алберт Ајнштајн (Albert Einstein), немачки научник

четвртак 20. јануар 2011.

петак 21. јануар 2011.

субота - недеља 22 - 23. јануар 2011.

"Понекад само једна особа недостаје, а свет изгледа пуст".
Алфонс д Ламартен (Alphonse de Lamartine), француски песник

понедељак 24. јануар 2011.

уторак 25. јануар 2011.

среда 26. јануар 2011.

27. јануара 1235. године у Трнову, у Бугарској, умро је Сава Немањић (Свети Сава), утемељивач Српске православне цркве, државе и школства. Године 1219. издејствовао је аутокефалност СПЦ. Његова дела «Номоканон» (1220) и «Синодик православља» (1221) постали су правни и духовни стубови српске државности.

четвртак 27. јануар 2011.

петак 28. јануар 2011.

субота - недеља 29 - 30. јануар 2011.

28. јануара 1846. године на балу у Бечу први пут је изведен «Српски квадрил», дело које је Јохан Штраус млађи (Johann Strauss) компоновао по налогу кнеза Милоша Обреновића.

понедељак 31. јануар 2011.

уторак 1. фебруар 2011.

среда 2. фебруар 2011.

Загонетка сфинге:

Ко има четири ноге ујутру, две у подне и три ноге увече?

Човек: као беба креће се четвороношкe, касније корача усправно на две ноге, а када остари мора да се ослања на свој штап

понедељак 7. фебруар 2011.

уторак 8. фебруар 2011.

среда 9. фебруар 2011.

Бува може да скочи у даљ 350 дужина свог тела, као када би човек прескочио дужину фудбалског терена.

четвртак 10. фебруар 2011.

петак 11. фебруар 2011.

субота - недеља 12 - 13. фебруар 2011.

"Није постојао ниједан геније да није имао делић лудости у себи".
Аристотел, грчки филозоф

понедељак 14. фебруар 2011.

уторак 15. фебруар 2011.

среда 16. фебруар 2011.

Електронску пошту (имејл) је увео 1972. године Реј Томилсон, амерички научник из области информационих технологија. Искористио је знак @ како би одвојио име пошиљаоца и назив мреже у е-маил адреси.

четвртак 17. фебруар 2011.

петак 18. фебруар 2011.

субота - недеља 19 - 20. фебруар 2011.

Мртво море стварно умире: у последњих 50-ак година оно је изгубило трећину своје површине. Данас ниво Мртвог мора опада за више од једног метра годишње.

понедељак 21. фебруар 2011.

уторак 22. фебруар 2011.

среда 23. фебруар 2011.

1 Најдужи висићи мост на свету се налази у Јапану. Најдужи распон моста Акаши-Каико износи 1991 метар. У Европи, овај рекорд држи Грејт Белт Бриџ, који спаја два данска острва Зеланд и Фунен.

четвртак 24. фебруар 2011.

петак 25. фебруар 2011.

субота - недеља 26 - 27. фебруар 2011.

1325. године су Астеци основали своју насеобину Теночтитлан, касније престоницу Астечког царства, на месту где је данашњи град Сјудад де Мехико.

понедељак 28. фебруар 2011.

уторак 1. март 2011.

среда 2. март 2011.

Bити задовољан својом судбином је највеће богатство.
Латинска пословица

четвртак 3. март 2011.

петак 4. март 2011.

субота - недеља 5 - 6. март 2011.

Која животиња има очи веће од мозга?

понедељак 7. март 2011.

уторак 8. март 2011.

среда 9. март 2011.

 8. март је Међународни дан жена.

Жене и девојке у земљама у развоју пешаче свакодневно у просеку шест километара како би обезбедиле воду.

четвртак 10. март 2011.

петак 11. март 2011.

субота - недеља 12 - 13. март 2011.

Радозналост је почетак мудрости.
Грчка пословица

понедељак 14. март 2011.

уторак 15. март 2011.

среда 16. март 2011.

1 15. март је Међународни дан потрошача.

На који хоби се троши највише новца?

четвртак 17. март 2011.

петак 18. март 2011.

субота - недеља 19 - 20. март 2011.

21. март је почетак пролећа.

Боље је волети и изгубити него никада не волети.
Енглеска пословица

понедељак 21. март 2011.

уторак 22. март 2011.

среда 23. март 2011.

22. март је Светски дан воде. www.unwater.org/events.html

Земљу нисмо наследили од предака, већ смо је позајмили од потомака.
Пословица америчких староседелаца.

четвртак 24. март 2011.

петак 25. март 2011.

субота - недеља 26 - 27. март 2011.

Аралско море (централна Азија) било је четврта највећа слаководна површина на свету. Његова површина је 2000. године преполовљена, због скретања водотока две највеће притоке. Од 2003. године Аралско море изгубило је око 75% своје некадашње површине и 90% запремине.

понедељак 28. март 2011.

уторак 29. март 2011.

среда 30. март 2011.

 Онај који даје не сме да памти. Онај који је примио не сме никада да заборави.
Јеврејска пословица

четвртак 31. март 2011.

петак 1. април 2011.

субота - недеља 2 - 3. април 2011.

Мрав може да подигне 50 пута више од своје тежине и да вуче 30 пута више од своје тежине. Пада увек на десну страну када се отрује.

Необичне податке о животињама потражите на <http://choses-etranges-x.skyrock.com>

понедељак 4. април 2011.

уторак 5. април 2011.

среда 6. април 2011.

Када пратите неког ко је добар, научићете да будете добри; када пратите тигра, научићете да уједате.
Кинеска пословица

четвртак 7. април 2011.

петак 8. април 2011.

субота - недеља 9 - 10. април 2011.

7. април је Светски дан здравља. www.who.int

Човек који живи само од наде умреће од безнађа.
Италијанска пословица

понедељак 11. април 2011.

уторак 12. април 2011.

среда 13. април 2011.

"Маштајте као да ћете живети заувек, живите као да ћете умрети сутра".
Џејмс Дин (James Dean), амерички глумац

четвртак 14. април 2011.

петак 15. април 2011.

субота - недеља 16 - 17. април 2011.

16. априла 1346. године у Скопљу је српски краљ Душан Стефан Немањић крунисан за цара. Истовремено је проглашена Српска патријаршија са првим српским патријархом Јоаникијем.

понедељак 18. април 2011.

уторак 19. април 2011.

среда 20. април 2011.

"Знање говори, али мудрост слуша".

Џими Хендрикс (Jimi Hendrix), амерички музичар

четвртак 21. април 2011.

петак 22. април 2011.

субота - недеља 23 - 24. април 2011.

21. априла 1882. године у Народном позоришту у Београду изведена је прва српска оперета "Врачара" Даворина Јенка, аутора српске химне "Боже правде".

понедељак 25. април 2011.

уторак 26. април 2011.

среда 27. април 2011.

26. априла 1986. године догодила се нуклеарна катастрофа у Чернобилу (Украјина). То је до сада најтежа нуклеарна несрећа. Здравствене, еколошке, економске и политичке последице ове катастрофе су огромне.

четвртак 28. април 2011.

петак 29. април 2011.

субота - недеља 30. април - 1. мај 2011.

"Будите храбри! Преузмите ризик, ништа не може да замени искуство".
Пауло Коелхо (Paulo Coelho), бразилски писац

понедељак 2. мај 2011.

уторак 3. мај 2011.

среда 4. мај 2011.

"Најбољи људи су скромни у говору, а премашују у делању".
Конфучије (Confucius), кинески филозоф

четвртак 5. мај 2011.

петак 6. мај 2011.

субота - недеља 7 - 8. мај 2011.

Колико има океана?

понедељак 9. мај 2011.

ДАН ЕВРОПЕ

уторак 10. мај 2011.

среда 11. мај 2011.

четвртак 12. мај 2011.

петак 13. мај 2011.

субота - недеља 14 - 15. мај 2011.

Колико чланица имају Уједињене нације?
(a) 158 (б) 192 (в) 227

понедељак 16. мај 2011.

уторак 17. мај 2011.

среда 18. мај 2011.

„Учимо помало из победа, много из пораза“.
Јапанска пословица

четвртак 19. мај 2011.

петак 20. мај 2011.

субота - недеља 21 - 22. мај 2011.

"Истина је да нема истине".
Пабло Неруда (Pablo Neruda), чилеански песник

понедељак 23. мај 2011.

уторак 24. мај 2011.

среда 25. мај 2011.

"Срећа је нешто што се умножава када је делимо".
Пауло Коелхо (Paulo Coelho), бразилски писац

четвртак 26. мај 2011.

петак 27. мај 2011.

субота - недеља 28 - 29. мај 2011.

Ниво Атлантског океана се просечно повећава три центиметра годишње.

понедељак 30. мај 2011.

уторак 31. мај 2011.

среда 1. јун 2011.

1 31. мај је Светски дан без дуванског дима.

Да паднемо, то можемо сами, али да се подигнемо потребна је пријатељска рука.
Јеврејска пословица

четвртак 2. јун 2011.

петак 3. јун 2011.

субота - недеља 4 - 5. јун 2011.

5. јун је Светски дан заштите животне средине (World Environment Day).

Купујте што чешће сезонско воће и поврће које се производи локално; узгајање у пластеницима и транспорт са великих даљина имају негативан ефекат на животну средину.

понедељак 6. јун 2011.

уторак 7. јун 2011.

среда 8. јун 2011.

1357. године у Прагу је почела изградња каменог моста преко Влтаве који је добио назив Карлов мост по имену тадашњег императора Римско-немачког царства и чешког краља Карла IV. Према предању, датум почетка изградње одредили су астролози.

четвртак 9. јун 2011.

петак 10. јун 2011.

субота - недеља 11 - 12. јун 2011.

12. јуна 1667. године Жан Батист Дени (Jean-Baptiste Denus), лекар Луја XIV, извео је прву успешну трансфузију крви петнаестогодишњем дечаку користећи крв овце.

понедељак 13. јун 2011.

уторак 14. јун 2011.

среда 15. јун 2011.

"По мом мишљењу, најпаметнији од свих је онај човек који себе назове будалом бар једном месечно".
Фјодор Михајлович Достојевски, руски писац

четвртак 16. јун 2011.

петак 17. јун 2011.

субота - недеља 18 - 19. јун 2011.

“Улога пријатеља је да буде уз вас када грешите. Када сте у праву, сви ће бити поред вас”.
Марк Твен (Mark Twain), амерички писац

понедељак 20. јун 2011.

уторак 21. јун 2011.

среда 22. јун 2011.

21. јун је почетак лета.

У свету постоји око 9.500 различитих врста зачина.

четвртак 23. јун 2011.

петак 24. јун 2011.

субота - недеља 25 - 26. јун 2011.

Човек је једини сисар који спава на леђима.
Делфин спава са једним затвореним оком.

понедељак 27. јун 2011.

уторак 28. јун 2011.

среда 29. јун 2011.

"Само сиромашни знају да има и сиромашнијих од њих. Богати виде само богатије од себе".
Душко Радовић, писац и хумориста

четвртак 30. јун 2011.

петак 1. јул 2011.

субота - недеља 2 - 3. јул 2011.

Одржавање правилног притиска у гумама може да смањи потрошњу горива за чак 10%.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24
- 25
- 26
- 27
- 28
- 29
- 30
- 31

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6**
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13**
- 14**
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20**
- 21**
- 22
- 23
- 24
- 25
- 26
- 27**
- 28**
- 29
- 30
- 31

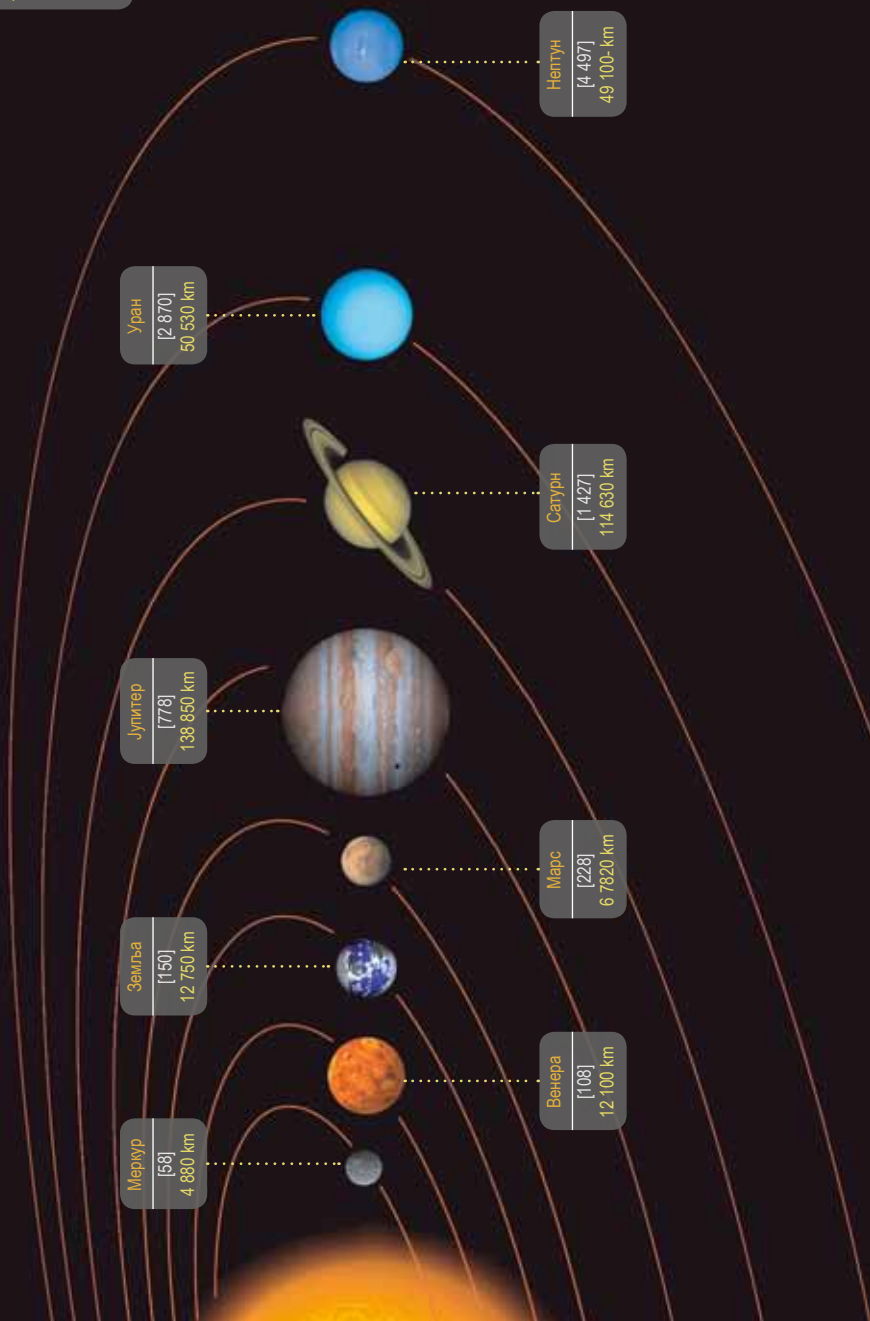
Сунчев систем

Име планете

[Удаљеност од Сунца, у милионима км]

Пречник

Европска унија

ЕУ сервер на којем се налазе све институције, информације, закони:
<http://europa.eu>

Делегација Европске уније у Републици Србији
www.europa.rs

Публикације и брошуре ЕУ – ЕУ BOOKSHOP
<http://bookshop.europa.eu>

Европске престонице културе у 2011. години
Турку (Финска):..... www.turku2011.fi
Талин (Естонија): www.tallinn2011.ee

Европски портал за младе – волонтерска размена
http://europa.eu/youth/volunteering_-_exchanges/work_camps/index_eu_en.html

Културни центри земаља чланица Европске уније у Србији

Аустријски културни форум – Österreichisches Kulturforum
<http://bmeia.gv.at/kultur/belgrad.html>

Британски савет - British Council
<http://britishcouncil.org./serbia.htm>

Немачки институт за културу – Goethe-Institut Belgrad
www.goethe.de/ins/cs/bel/srindex.htm

Шпански културни центар - Instituto Cervantes
<http://belgrado.cervantes.es/rs/default.shtm>

Италијански институт за културу – Istituto Italiano Di Cultura
<http://www.iicbelgrado.esteri.it/>

Француски културни центри у Београду, Новом Саду и Нишу – Centre Culturel Français
Београд :..... <http://ccf.org.rs>
Ниш <http://cfnis.org.rs>
Нови Сад: <http://ccfns.org.rs>

Инфо-центри о Европској унији у Србији – EUI

EUI – Централна библиотека Универзитета у Новом Саду
www.uns.ac.rs/sr/eui/index.html

EUI – Универзитетска библиотека Светозар Марковић у Београду
www.unilib.bg.ac.rs/eui.php

EDC – Библиотека Института за међународну политику и привреду у Београду
www.diplomacy.bg.ac.rs/library.htm#2

Канцеларија за европске интеграције Владе Републике Србије

www.seio.gov.rs

Министарство просвете Републике Србије

www.mp.gov.rs

Министарство омладине и спорта Републике Србије

www.mos.gov.rs

Министарство културе Републике Србије

www.kultura.gov.rs

Август 2010

Септембар 2010

Октобар 2010

Новембар 2010

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Планирање школске године 2010-2011

Децембар 2010

Јануар 2011

Фебруар 2011

Март 2011

1	1	1	1
2	2	2	2
3	3	3	3
4	4	4	4
5	5	5	5
6	6	6	6
7	7	7	7
8	8	8	8
9	9	9	9
10	10	10	10
11	11	11	11
12	12	12	12
13	13	13	13
14	14	14	14
15	15	15	15
16	16	16	16
17	17	17	17
18	18	18	18
19	19	19	19
20	20	20	20
21	21	21	21
22	22	22	22
23	23	23	23
24	24	24	24
25	25	25	25
26	26	26	26
27	27	27	27
28	28	28	28
29	29	29	29
30	30	30	30
31	31	31	31

Април 2011

Мај 2011

Јун 2011

Јул 2011

1	1	1	1
2	2	2	2
3	3	3	3
4	4	4	4
5	5	5	5
6	6	6	6
7	7	7	7
8	8	8	8
9	9	9	9
10	10	10	10
11	11	11	11
12	12	12	12
13	13	13	13
14	14	14	14
15	15	15	15
16	16	16	16
17	17	17	17
18	18	18	18
19	19	19	19
20	20	20	20
21	21	21	21
22	22	22	22
23	23	23	23
24	24	24	24
25	25	25	25
26	26	26	26
27	27	27	27
28	28	28	28
29	29	29	29
30	30	30	30
	31		31

2011

Януар

П	У	С	Ч	П	С	Н
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

Февруар

П	У	С	Ч	П	С	Н
				5	6	
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28						

Март

П	У	С	Ч	П	С	Н
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Април

П	У	С	Ч	П	С	Н
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

Май

П	У	С	Ч	П	С	Н
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Јун

П	У	С	Ч	П	С	Н
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

Јул

П	У	С	Ч	П	С	Н
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

Август

П	У	С	Ч	П	С	Н
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

Септембар

П	У	С	Ч	П	С	Н
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

Октобар

П	У	С	Ч	П	С	Н
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Новембар

П	У	С	Ч	П	С	Н
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

Децембар

П	У	С	Ч	П	С	Н
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

2012

Јануар

П	У	С	Ч	П	С	Н
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Февруар

П	У	С	Ч	П	С	Н
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29

Март

П	У	С	Ч	П	С	Н
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

Април

П	У	С	Ч	П	С	Н
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

Май

П	У	С	Ч	П	С	Н
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Јун

П	У	С	Ч	П	С	Н
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

Јул

П	У	С	Ч	П	С	Н
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Август

П	У	С	Ч	П	С	Н
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Септембар

П	У	С	Ч	П	С	Н
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Октобар

П	У	С	Ч	П	С	Н
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Новембар

П	У	С	Ч	П	С	Н
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

Децембар

П	У	С	Ч	П	С	Н
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					